

Oglaš, pripisanje itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cijenka ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglaš itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štationice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

U list na vrijeme ne primi, naka to javi odgovornosti u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 347-149. Telefon tiskare broj 39.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rasta male stvari, a neslogom sve pokvari.“ - Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o ponoć.

Nekakni dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a neoficijalni ne primaju. Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake i na godinu ili K 5-—, odn. K 2-50 na pol godine. Izvan carovine više poštarina. Plaća i utičaje sa u Puli.

Pojedini broj stoji to h, zaostali 20 h, koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Pulji J. Krmptić i dr. Oja Sissano, kamo neka se naslovljuju svz pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmptić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 6).

P. n. gg. predbrojnicima.

Na početku smo godine a u danima zaključnih računa. Molimo rodoljube i sumišljenike, da se i opet na list predbrojke — a opominjemo svu onu gg. predbrojnika, koji nam nisu namirili prešlogodišnju predbrojbu, a nekoji i onu predprošlih godina, da to čim prije obavje. Obstanak lista stoji jedine na predbrojnicima, a uz netočnu i nemarnu uplatu, stvara se upravi sto briga, kako da namiri pojedini broj. 6g. predbrojnici nek u tu svrhu uporabe naše čekovne položnice, koje jur imadu.

Uprava.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Glagolica u krčkoj biskupiji.

Kako nam ovih dana prijatelj pokazao, u diecezanskom listu krčke biskupije za mjesec prosinac onaj presv. biskup javio je svećenstvu, da je sv. kongregacija za obrede u jednoj sjednici mjeseca novembra prihvatila i odobrila, što je u pogledu liturgičkog jezika latinskoga i staroslovenskoga jezika bilo zaključeno na diecezanskoj sinodi god. 1901., a što se nalazi izvršeno među sinodalnim odredbami pod tit. 2, gl. 1. a točkom 6. Nemamo na žalost pri ruci knjige tih odredaba da bi pogledali, ali, kako se čini, taj su narbrojene crkve u kojima se može u javnom bogoslužju rabiti latinski, a u kojima opet staroslovenski jezik, dok je za nekoje odlučeno, u koliko se sjećamo, da bude i oštane sve kako je sada. Mi se ovim rješevanjem ne možemo veseliti, jer, kako je svojedobno naš list već bio primetno, ovakim rješevanjem se uzakozuje golema nepravda, koja je početkom 19. stoljeća nameštena glagolici u Velom i Malom Lošinju, gdje je onda cvala, dočim se sada širi latinština; s druge opet strane ima se prema ovom valjda i na dalje trpiti latinska misa u Nerezinah, koju je negdje pred 15—20 godina uveo bio ondje neki zagriženi Cresanin.

U toliko nas donekle može umiriti ova viest. što se čini, da ipak kod sv. kongregacije nisu uspjeli svi koraci, koji je poduzela „za dobro Istrana“ naša slavna junta sa svojim sateliti u Lošinju i Cresu, koji su tamo smučivali i zavadjali siromašni puk i na njegovo ime pravili utoke i putovali u Rim. U lazi su kratke riječi — to zna dobro i Sabino Vidulich, jer će se bit osvjedočio u saboru u Kopru. Kad bi u Rimu bolje poznali naše odnose i našu prošlost, bolje bi nas, stalni

smo, sudili i ne bi nas darivali kojekakvim instrukcijama, koje, građene više manje na nepoznavanju okolnosti i prilika, zakreću vratom našem jeziku u crkvi, što bi se u mnogih crkvah moglo dogoditi i u tršćanskoj biskupiji, kako se evo djelomice bar dogodilo u krčkoj, a usljed samovolje talijanskih svećenika uz znanje biskupa Flappa posve u porečkoj, — osobito bude li presv. Nagl slušao savjete i upute poznatog jezuita, koji će možda znati, kako stvari stoje u Beču, ali ni pošto, kako je sada, a još manje, kako je bilo pred desetak godina u nas. Da se bar donekle u stvar uputi, savjetovali bismo mu, da pročita, što u njegovom jeziku piše jedan učenjak o sličnom pitanju u Linzer-Quartalschrift, leta 1888., str. 505, pa će bolje o našim stvarima suditi i osvjedočiti će se, da staroslavenski liturg.

jezik u Istri nije djelo dvojice, trojice, četvoro, nego od vjekova rabljeni pravo istarskih Hrvata i Slovenaca, pa ako se tečajem vremena uvukle kojekakve zlopore, ne krivjom naroda, nego nemarom nekih nam malo prijaznih svećenika i donekle nehajom nekih crkv. poglavara, koji nisu na vrijeme skrbili za potrebite knjige. Zloporeba neka se odstrane, tomu se ne protivimo, ali ne tako, da se nam oduzme naše pravo, kako je to učinjeno u porečkoj biskupiji, gdje pak, ufamo u Boga, nije još posljednja sa nadležnoga mjesta rečena.

Nepoznavanje pučkog jezika u crkvi.

Čitajući u „N. Sl.“ govor, što ga je u carev. vieću držao velezaslužni naš zast. Spiničić o nepoznavanju našega jezika kod raznih oblasti u Istri, pomislio sam, kako pa biva kod crkvenih? Puštam na stranu postupak državnih oblasti u Kini kod punjenja državnih služba i njihovu važnost, koju polažu u poznavanje zemaljskih jezika. Ta kojigod od naših narod. zastupnika znao bi pripovijedati, kako je negdje u Kini bio namješten u službu neki njemački magarac, kome je čaća bio savjetnik zemaljskoga mandarinata, a brat po prilici naš kotarski kapetan, sada i ovaj kod mandarinata, i to radi „Sprachenkenntnisse“ (poznavanja jezika) a osim njemačkoga nije znao drugo ništa, dočim je naš čovjek bio odbijen — jer sposobniji, jer korektno govori i piše u zemaljskih jezicima — nu to je bilo u Kini prošloga vieka!

Ali ako tako lahkoumno postupaju zemaljske oblasti u Kini, moraju li ih u tomu nasljedovati i crkvene u Istri? Ne, jer svećenik imade usta ne samo, da govori i da se razumije sa seljakom, tek onda, kada od seljaka pita kojekakve pristojbe, nego i onda, kada ga k seljaku zove svetost njegove službe. Što pak vidimo u biskupijah Istre? Bivaju poslani među naš narod svećenici, koji nerazumiju njegovu jezika, ili takovi, koji, kad govore, bolje bi učinili, da sule, jer obezličuju riječ božju i sramote sami sebe, ako imaju još malo stida, radi slabog po-

znavanja jezika i nesmisla, što ih izgovore u crkvi božjoj; ili ako i govore nešto od tog jezika, onda ga mrze i preziru, izbjegavaju sve moguće prilike, da tim omraženim jezikom ne progovore; radi toga neće niti da protumače tužnomu seljaku riječ božju, da mu bude utjeha u nevolji — „ščavo“ mora biti parija u nebu, kako je bio i na zemlji — prave nasilje samomu seljaku već tim, što hoće, da pod svaki nječn s njimi talijanski govori. — U crkvi nebiva bolje, kao da gospodin Bog neće, da usliša druge molbe do taljanske. Ta slavna junta u Poreču, ako imade svoju slijalku u nekih crkvah Istre, nema valjda u nebu, gdje se odbijaju sve molbe, ako nisu sastavljene u talijanskom jeziku. Primjeri navedenomu služe nam zadnji namještalji i premjestaži pod Petronijem, a pod Flappom...?

Koji je uzrok tomu neredu? Kod biskupija u Istri nema nikakova odbora, koji bi poznavao jezike, kojimi govori narod dotične biskupije, da izpita svoje svećenike, ako poznaju dobro jezik one župe, za koju su predali svoje molbe. Svećenik jednostavno predade svoju molbu na biskupiju, navede u njoj ono, što ga volja, pa i poznavanje neznanja jezika, a već će patron skrbiti, da dobije župu. Ali bivaju prije župnički izpiti? Da, nu izpitivanje jezika biva nikakovo ali sasvim površno i sastoji u tomu, da dotični svećenik napiše u svojem, a po mogućnosti nauči na pamet koju malu propovijed u tuđem jeziku; predmet iz katekizacije odabere po volji, ostalo radi se latinski, i onda on pozna hrvatski ili slovenski jezik, ili i da pače oba, drugo mu ne treba, da dobije mjesto u naših župah,

Takovi ljudi dodju među naš narod pomoću svojih mogućih patrona, n. p. u okolici tršćanskoj pomoću gradskog magistrata, u Istri pomoću gospodilje Pazinske, Sottocoronni itd., a onda moraju takovi svećenici onako plesati, kao im njihovi patroni sviraju, pa i plešu, jer im to koristi za budućnost, da dodju na bolja mjesta, kojimi patron raspolaže. Briga pako za spas svojega stada?... Ludo pitanje: to je deveta voda kisela! — Ovakav jedan svećenik rekao je jednomu svomu župljaninu, kada mu je došao platiti neke pristojbe, po prilici ovako: „evo su blagdan na vratih, da dodju a crkva će biti prazna po navadi, to je sramota za celu plovaniju“. Seljak nije imao dlake na jeziku, pa odgovori: „ne nam, gospodine plovane, nego Vam, jer nas ste protjerali iz crkve, a gospoda Vam neće u nutar!“ Ovo se dogodilo na ovom svijetu u nekom našem gradiću, gdje je župnik pod zastitom mjestne občine lterao naš jezik iz crkve, pa s njim iztjerao i narod našega jezika; crkva postala latinska, ali i prazna, jer gospoda latini idu rado k Dominu na čašu vina i da ogledju kakovu koščicu, ali u crkvu im poči — smrdi!

A naši svećenici? Bivaju obično zastupljeni, jer poznaju jedan i drugi jezik, jer na patrona pristižu mogući faktori talijanski, ako se već slavna junta ne pretvori u biskupski ordinarijat; kod vlade

pako su pretjerani političari, dočim surovanje taljanskih svećenika sa stanovitim osobama i u stanovitim zgodah smatra visoka vlada zaslužnim djelom i nagradjuje!

Istarski sabor.

U Puli dne 30./12. 1902.

Treća sjednica.

Prisutni; Predsjednik g. dr. M. Campitelli; vladin zastupnik g. Al. Fabiani i 29 zastupnika; prilično občinstva na galeriji.

Predsjednik otvori sjednicu u 11^{1/2} sati, pozove tajnika Varettona, da pročita zapisnik posljednje sjednice, koj se ojevroviljuje bez prigovora. Predsjednik javlja, da mu je namjestništvo doposlalo dopis, kojim pozivlje sabor, da se izjavi o prenosu tribunala iz Rovinja u Pulu. Poziv taj predati će odboru.

Predlog o upravnom sjednjenju Istre sa Trstom.

Zast. Venier, koji je stavio sa članovi većine predlog, da se Istra sjedini u upravu sa Trstom, obrazložio u kratko svoj predlog dokazivajući, kako bi to bilo od moralne i materijalne koristi za našu pokrajinu. Na koncu pozove se na sam predlog, koji da pokazuje jasno svrhu, za kojom da idu predložitelji. Odnosaji su reče — takovi, da mi smatramo Trst našim moralnim glavnim gradom. Nekadanjh daljnja je tečajem 40 godina nestalo, i danas teži iz naše pokrajine sve u Trst. Govornik priznaje poteškoće, ali ako se nezapočme, neće se nikada svršiti. Predlog taj glasi:

„Zemaljski sabor Istre:

1. Priznaje i potvrđuje, da se umogne dati bolji pravac zemaljskim poslovom i da se može promicati većom mjerom probitke moralne, gospodarske i prosvjetne Pokrajine (Istre), naniče se očita potreba njezinog upravnog ujedinjenja sa tršćanskom pokrajinom.

2. Izručila nalog zemaljskomu odboru, da učini shodne korake za što brže oživotvorenje ovog zaključka.

3. U očekivanju, da će se postići ovaj cilj, smatra, da se neima niučiti od čiste i jednostavne uporabe ustanovah pokrajinskoga statuta koji obzirom na sjedište zemaljskih ureda, toli glede redovitog saziva sabora.“

Zast. dr. Laginja reče najprije hrvatski:

Viški sabora! Ja ću po svojem davnom običaju i danas dati dokaza, da je saborska manjina sastavljena od ljudi, koji žele, da budu izjednačena prava kao što su jednake dužnosti za sve stanovnike pokrajine, te ću se poslužiti, jer mi tako kaže dužnost i jer je to moje pravo, hrvatskim jezikom, kao jezikom, kojim govorim celom saboru, a poslužiti ću se koliko moguće i talijanskim jezikom, da budu razumijeli naše misli i želje također ova gospoda od većine, koji ništa nerazumiju ili ne posve našega jezika.

Gospodo! Predlog dan na glasovanje, moram loutno priznati, ina za sebe veliku taktičnu vrijednost. Ovo nije jedan

korak zapuštenih Boera, ovo je korak velike engleske vojske, kojim hoće da obkoluje one, koji se bore za obstanak.

Mi priznajemo, gospodo od većine, da kad biste vi u današnjim okolnostima u Trstu i parlamentarnim priklama u Istri mogli i proli nama izvršiti združenje Istre sa Trstom, tada bi naša pokrajina postala prikrajom Trsta, „Un'appendice di Trieste“ kako je rekao zast. Venier, ali profi tomu mi bismo morali prosvjedovati najsvetanije.

Ja Vas upozorujem na okolnost, da kad se pišu diplomatski spisi, mnogo se misli na nje, na pojedine zarez i točke.

U carskoj diplomu od god. 1860. stoji među pokrajinama Primorja na prvom redu „Istra“ sa gradom Trstom i grofijom Goricko-Gradiškom, a ne obratno. To i jest naravno naziv, jer smo mi postali jedna provincija od više dielova i postali smo teritorijalno nješto mnogo vrijednijega, nego li je vrijedan Trst.

Ovaj je predlog za Vas čisto političko pitanje, te polazite sa višeg gledišta sa jednim velikim ciljem, da bude Trst Vaše narodno i političko središte. Svi drugi razlozi vojevali bi za nas, nipošto za Vas.

Mi priznajemo, da je Trst veliko središte trgovaca; kulturno i moralno, on je samo središte talijanskog diela ove pokrajine.

Nego Vi možda zaboravljate, da su nama naši sunarodnjaci u Gorici i u Kranjskoj i u Hrvatskoj često predbacili: zašto se držite samo Istre i neproglašite Trst svojim središtem. Mi nemožemo slediti ni te glasove, jer su nam i oni niemski glasovi.

Mi vidimo veliku nevolju, koja vlada u našem narodu, te smo morali odavna zapostaviti politiku radu i sve, naše sile uporabiti na rad, koji se izpunjava suzami i trudom jer narodu našem treba nauke i kruha.

Mi u načelu priznajemo pod dva uvjeta shodnost — oportunitet — bilo i poslije 100 godina — združanja naše pokrajine s Trstom; ali to pod dva uvjeta, koji su conditiones sine quibus non. Mi možemo naime doći do ujedinjenja, ako budemo prije u Istri imali jedan liberalni izborni red. Mi možemo govoriti o tome, kad budemo sigurni, da neće vladati pojedine privilegirane klase, kako vladaju po sadanjem izbornom redu.

Ali takovo ujedinjenje, kakvo ćete Vi, neima smisla, ni s logičkih ni s geografskih razloga; niti neima političko-narodnog smisla, jer združiti samu Istru s Trstom, bez grofije Goricko-Gradiške, bilo bi izručiti narodnost slovenaku na milost i nemilost one oligarhije, koja vlada sada s Trstom, nas Hrvate i Slovence Istre.... (neprestani kašalj i mrmljanje).

Predsjednik: (talijanski) koji ima kašalj neka izadje.

Zast. Andrijičić: harlekini!
Zast. Laginja: Mi zahtjevamo, da se uredi pitanje stalnoga sazivanja zemaljskoga sabora, jer to pitanje treba riješiti.... (buka). Kruna je izrazila svoju namjeru već pred 5 godina, da će sazivati zemaljski sabor izvan redovitog mjesta.... i ja držim, da je u interesu zemaljskog odbora i saborske većine, da se nepostave u protimbu sa tom namjerom kruna. To pitanje moramo riješiti jer je to pitanje usko spojeno.... (buka) s našimi interesima.

To združenje sa Trstom je još za sada na vrbi sviral, pak i ako do toga kada dodje, to će biti vrlo teško provesti. Naša je dužnost, gospodo, i naše je pravo, da si uredimo naš izborni red, da provedemo promjenu, od koje će nastati velika korist narodu.

U tom smislu ćemo mi podnesti protupredlog, kojega ću imati na koncu čast pročitati.

Drugi uvjet bez kojega mi nikad nebi pristali na upravno združjenje s Trstom, jest taj, da bude pridružena s nami i po-

knežena grofija Gorica-Gradiška, jer samo tako izjednačile bi se ponekle sile jednoga i drugog naroda.

(Dok je hrvatski govorio, kašljalo je neprestano občinstvo na galeriji, na što je predsjednik doviknuo: koji kašle ne prestano, neka se izvoli udajući.)

Zast. dr. Laginja reče za tim talijanski, da priznaje saborska namjerna spratnost i lukavost predloga većine. Manjina se nebi protivila apsolutno ujedinjenju Istre s Trstom i to pod stalnim uvjetima, ali prije nego li bi se to postiglo, izvrišili bismo mnogo sile. U Trstu neida poslovi kako se misli gladko i brzo; o tom nam je svjedok pitanje o lidnici. Ako smatrate većina Trst središtem svoje kulture, to mu se čini da nije dostatan razlog za ujedinjenje. Osim toga nije vjerojatno, da će odlučujući krugovi, koji su početkom prošloga stoljeća stvorili granice našim pokrajinam, pristati na upravno sjedinjenje sa Trstom jedino radi toga, da zadovolje jednoj saborskoj strani.

Tim ujedinjenjem izgubio bi Trst svoju osebjnost. Trst ima posebno zakona, ali neima svoga zemaljskoga školskoga zakona. Trst nam pruža gostoljublje, ali nije nikada izjavio, da želi biti našim glavnim gradom. Na to bi se moralo napraviti stanovništvo i ta priprava imala bi sastojati u temeljitij promjeni izbornoga reda.

Treća točka predloga zastupnika Veniera nemože biti podnipošto prihvaćena. Od pet godina amo kant vlada sazvatih sabor u Pulu, radi česa je među saborskom većinom i među krunom nastao neželjeni sukob.

Prije 40 godina bijaše pravedno, što je bio Poreč izabran sjedištem zemaljskog sabora. Tada se je potuvalo velikom brzinom u bracerah (smjeh). Tamo je imala poznata obitelj Polesini prikladne prostorije, a glava te obitelji bijaše unaprijed označena predsjednikom sabora. Ali od tada nastale su velike promjene. Grad Pula je silno napredovao, postavši od malenog mjesta važnim gradom, koji hoće da bude središtem.

U ime manjine izjavlja govornik, da nebude krivog tumačenja, da u pitanju prenosa sabora iz Poreča u Pulu neulazi nimalo narodnostno pitanje. Za nas je naravskim središtem Pazin. Mi, koji nismo milijunaši znati ćemo bolje stiti i zastupati probitke poljodjelaca, nego li bogataši i velike tvrde u Trstu.

Na koncu pročitā sledēći predlog:

1. Zemaljski sabor Istre priznaje i potvrđuje, da se uzmgne dati bolji pravac zemaljskoj upravi i da se može promicati većom mjerom probitke moralne, gospodarske i prosvjetne pokrajine, namiče se jasna potreba preinake izbornoga reda za občine i za sabor u slobodoumnom smislu, isto tako promjena zemaljskog statuta obzirom na stalno sjedište zemaljskih ureda i na mjesto, kamno da se redovito sazivlje sabor.

2. Daje nalog zemaljskomu odboru, da izradi odnosne zakonske osnovne i da jih predloži na razpravu zemaljskomu zastupstvu tečajem god. 1903.

3. Priznaje istodobno shodnost upravnog ujedinjenja Istre sa Trstom i Goricko-Gradiške, nu uvijek na temelju podpune jednakosti prava narodnostih ovih pokrajina i stalno jamstvo, da će pučanstvo obilato sudjelovati u našem parlamentarnom životu. (Odobranje na klupah manjine.)

Zast. Bennati stavi predlog, da se odstupi predlog dr. Laginje političko-pravnomo odboru, a da se odmah ne razpravlja s predlogom dra. Veniera.

Zast. Bartoli reče, da većina nema razloga plašiti se predloga zast. Laginje, ali većina nesieme učiniti drugo, nego zabaciti onaj predlog, te moli druga Bennati-a, da odustane od svog predloga.

Čudi se, što zast. Laginja slavja unaprijed sjedište sabora u Pulu, nu većina

ga neče na tom putu slediti. Većina se je često bavila tim pitanjem; njoj je svejedno, gdje da bude sjedište, ali mora prije dobro promisliti, li se odluci na tako važan korak, a odluci li se, to će učiniti bez obzira na manjnost, već jedino obzirom na skupne interese.

Većina je došla do uvjerenosti, da će se to pitanje riješiti najbolje potpunim ujedinjenjem naše pokrajine sa Trstom. Prosvjetom i razvijenom občinom dvjesta između nas u tom nevažnom središtu, da se čini skoro potpuno potražiti za male pokrajine veliko središte kao što je Trst. Većina da si je svijestak poteškoća, na koje će naći u tom pogledu, ali ona mora učiniti svoju dužnost i radi toga naloziti zem. odboru, da učini prve korake. Kad se budemo osvjedočili — reče — da je naša osnova neizvediva, tada ćemo promisljati, da li imamo ostati gdje smo ili potražiti drugo mjesto. Govornik opazā, da nije uinjestno upliliti amo pitanje o promjeni izbornoga reda te izpričava zemaljski odbor; što nije u tom pogledu jošle ništa poduzeo. Što se tiče narodne ravnopravnosti, reče, da se o tomu može govoriti s raznih stanovišta i da je teško među toli različitim življi govoriti o ravnopravnosti. Obzirom na ujedinjenje sa Gorickom — reče da se on nebi tomu protivio, ali da valja za sada pokušati samo ujedinjenje sa Trstom. Pomnoženje s tudjim življenj da ih nebi plašilo, jer da čute u sebi toliko sile, da bi mogli taj živalj potalijanci, o čemu daju primjer doseljenci u Pul. Radi toga on se nebi pokušao prenosi zemaljskih ureda nikamo, a najmanje u Pulu. On se nebi protivio ni prenosu sabora u Pazin, ali ona občina imala bi se razdieliti. S tih razloga preporuča, da se zabaci predlog manjine.

Zast. Bennati poviači natrag svoj predlog.

Zast. Rizzi podupire s formalnih razloga predlog, da se zabaci predlog manjine.

Zast. Laginja uzimlje rēč za osobnu primjetbu.

Pošto su još govorili o predmetu zastupnici Bennati, Ventrella i predsjednik, izjavi vladin zastupnik Fabiani, da je predlog većine neizvediv i da ga vlada neuzimlje ozbiljno. Zatim se prešlo na glasovanje. Za predlog zast. Laginje glasovali su svi članovi manjine; te je pao, a za predlog zast. Veniera sva većina.

Tutti frutti iz Liburnije.

Kad je koncem netom minule godine opatijski »Narodni list« javio, da prestaje izlaziti, svi su pravi rodoljubi ostali neugodno iznenadjeni, znajući dobro od kako velike koristi je bio taj list za narodnu stvar u Istri, a navlastito u ovom kotaru. Popitali smo se na izvoru, koji je pravi razlog što se obavustilo izdavanje lista, pa nam rekoše, da je tomu jedini uzrok slabala moralna podpora, što ju je list imao od strane inteligentnih krugova. Ljudi, što se baviše izdavanjem »Narodnog lista« nijesu novinari po zvanju i zanimanju, nego imaju svaki svoju službu, koja njim jedva pušta toliko slobodnog vremena, da mogu napisati list. Obratise se jednomu i drugomu, da pomogne, da piše, da dopisuje, ali malom i častnom iznimkom nitko se ne odazove. Žalosno doista, ali istinito! Jednom bijahu n. pr. svećenici i učitelji glavna podpora, glavni suradnici narodnog novinstva u Istri. A sada? Kruhoborstvo pretelo na sve kraje mah. Svatko skrbi samo za svoju dobrobit, a za narod deseta mu briga. Kukavština golemā zavladala našimi takozvanimi inteligentnimi slojevima. Sve strepi, sve se boji žrtava, a ipak bez žrtava nema spasa ni pojedincu ni narodu. I tako je »Narodni list«, čiju potrebu uprav sada, kad je

prestao izlaziti, gorko čutimo, prestao samo usljed nemara, indolencije i inteligentnijih slojeva našega naroda u Liburniji. Bez zamjere, ali: ljutoj rani, ljuti liek.

Počelo je veselo vreme zabava. Kolo otvorilo pjevačko društvo »Lovor« u Opatiji, koje je na Silvestrovo priredilo u Opatiji u prostorijama »Zore« krasno uspjele zabavu sa koncertom, predstavom i plesom. Radi slabog vremena nije ta zabava bila onako posjećena, kako bi bila zaslužila. Osobito iz Voloskoga bijaše vrlo malo gostova. Na sv. Tri kralja priredila je muzka podružnica družbe u Voloskom u družinoj školi zabavu sa predstavom i plesom. I ova je zabava liepo uspjele te je ostalo čistoga prihoda za družbu do K. 80. Bilo bi uputo na da bi društvo »Lovor« ovih poklada priredilo jednu veliku, sjajnu zabavu na korist družbe sv. Cirila i Metoda za Istru. Napried »Lovor« za našu vrijednu družbu!

Vidjela zabā gdje konja kujū, pa i ona podignula nogu. Tako i naši kalabreži vidjeli da Hrvati priređuju zabavu za zabavom, pak se i oni odvadžili. Na Silvestrovo priređiše naime u Voloskoj kavani konobi ples. Svirali njim takozvani »gomilari«. Na ples došli neki »autonomi« iz Rieke i talijanski »crème« iz Lovrana, smrdjca po postolarskoj smoli: Četvorkom ravnao neki »askulanti« ovoga suda; ime-nom Tolentino, rodom Zadraniu. Prije no se počelo plesat četvorku, oslovio Tolentino parove rječima: Io so signori, che molti di loro non comprendono la lingua francese e perciò io dirigerò la quadrille nella nostra bella lingua italiana che abbiamo succhiato col latte delle nostre madri! Šta misljite, zar nije to politično baranguiranje mase? Kad bi jedan hrvatski činovnik, mutatis mutandis, tako govorio na jednom plesu, vjere mi, odmah bi ga bacili u disciplinarnu izragu, a najmanja kazna bila bi mu promjesteženje. Ta nedavno doživjesmo; da je jedan prislušnik na ovom sudu bio promjestežen odavle samo radi toga, jer ga je poznata »contessa« Del Mestri-predsjedniku apelā denunciralā kao Hrvata. Pak da nehmimo u Makedoniji! Rječim gospodina Tolentina najoduševljenije pjeskala je jedna Mužgica, koja je bila na plesu. A jedna njoj majka! Baš ona! Zar se ne sjeća, kad je on jednom sudac Kodernac pitao njezinu sestru na sudu: »Signora, ha Lei prole?«, a ona sudcu: »Non so, sior giudice!«, sa svim tim da je imala već nekoliko djece. Baš Mužgice »hanno succhiato la lingua italiana col latte della loro madre. Ha! ha! ha! To je zaista za puknut od smjeha.

Kad je svršila ta talijanska zabava, lovranski poprdili derali su se u kočiji: »Viva l'Istria italiana, viva Volosca italiana, viva Lovrana italiana« itd. Mogli su, jer ne bijaše nikoga od naših na vidiku. Al da su vidjeli samo jednoga od naših, bilo bi njim klicanje u grlu zapelo. Drugi put imat ćemo ih malo bolje na oku.

Kako ste svojedobno javili, Krstić ju opalio na Rieku, a voloski i trčanski sud gledaju za njim iz dalekozora. Sada su svim občina ovoga kotara dali naloga da Krstića, ako ga na svomu teritoriju dohiju, uapse i dovedu u voloski zatvor. Slavni sud voloski zatvara stalu, kad je magarić već pobjegao. Nam se čini.... nam se čini...., nego nesieme kazati, što nam se čini! Krstić međutim na Rieku šeće i nastavlja izdavati svoj bljutavi list. U istom navedeno je: da je uredništvo Matuljah br. 70, a već tri mjeseca nije Krstića bilo u Matuljah. U jednom broju je bilo navedeno, da se štampa i uređuju na Rieci i da mu je urednik Krstić, a sv znamo, da je Krstić izagnan iz Rieke. cenzura?, a zakon? Smokvi! Za zakon se ne pita, kad se ga ima upotrebit protiv Talijanom i njegovim podrepcima. N vjerujete? Evo Vam dokaza: Godine 189

u oktobru molio je Krstić na kotarsko glavarstvo u Voloskom, da mu se dozvoli izdavati „Pravu Našu Slogu“, štampati ju na Rieci, a uređivati ju na Matuljeh. Tadašnji kapetan Fabiani je odlučio, što je svojedobno bila štampana u „Narodnom listu“, tu molbu odbio, jer da je protuzakonito štampati list u inozemstvu (Rieka je prema ovoj strani monarhije inozemstvo. Op. p.), a uređivati ga u ovoj polj monarhije. Toj odluci se je Krstić pokorio.

U oktobru 1900. je Krstić tu molbu ponovio, a odlukom od 26./X./1900 je kapetan Scarpa tu molbu odbio iz istih razloga, iz kojih ju svojedobno odbio Fabiani. Proti toj odluci nije Krstić uložio utok. Pak? Pak je uzprkos toj zabrani u novembru iste godine počeo izdavati list, koji se štampao na Rieci u tiskari Battara, a uređivao na Matuljeh i izdava evo već treću godinu. Na temelju toga dolazim do osvjedočenja, da mogu Talijani u Istri ubijati, krasti, varati i činiti sva moguća zločinstva što no rieči „a man salva“. Nego uza sve to Krstić je vrag odnio, a mi smo hvala Bogu još ovdje. Pokušaj, što su ga Talijani s njim učinili, da osvoje Liburniju, a osobito Kastavščinu, posve njim se izjalovio. Fiasco šior Bennati!

Još je Talijanom sjenula jedna iskra nađe, da osvoje Kastavščinu. Kastavska občina metnula je u proračun za g. 1903., da će od občinskih nameta na potrošarinu, na vino, meso i pivo primiti 16.000 kruna nadajući se, da će njoj toliko dati potrošarinsko društvo, odio Kastav. Ovo pak ponudilo je samo K 13.300. Občina nije htjela na to pristati, znajući dobro, da bi potrošarinsko društvo previše dobilo na štetu občine. Napokon občinsko glavarstvo mora gledati interes celokupne občine, a ne interes samih oštara. Kastavska občina je svojim odporom postigla, da će za občinske namete na potrošarinu za g. 1903. dobiti 18.000 kruna. Da je potrošarinskom društvu odmah ponustila, bila bi štetovala 5000 kruna. Radi toga sada Krstić i njegovi pajdaši psuju i grde kastavskog načelnika, što je tako odlučno branio občinski interes, ruju proti občini, bune krčmare proti načelniku i zastupstvu. Nego loša će njim sreća biti. Kastavski krčmari nisu takovi „čuci“, da nebi znali razlikovati občinski interes od svega privatnoga. I ako imade u zastupstvu veli broj krčmara, ti su ipak toliko poštjeni, da će znati, da ih je narod izabrao u zastupstvo, da rade za narod i za občinu, a ne za potrošarinsko društvo, a po tome i za sebe.

Ista komedija sa potrošarinom je također i u voloskoj občini. Potrošarinsko društvo u Opatiji ponudilo je občini za občinske namete na potrošarine K 30.300. Občina zahtjevala je 40.000 K. Pošto potrošarinsko društvo u Opatiji nije htjelo povisiti svoje ponude, zaključio je občinski odbor, da se občinsku potrošarinu odu putem javne dražbe. Potrošarinsko društvo u Opatiji ostalo je kod svoje prvobitne ponude, dapače predsjednik istoga izjavio se, da je ponuda previsoka. Gospodin Kornel Gorup ponudio je 35.000 K i povisio je tu ponudu kasnije na 36.000 K obvezav se izplatiti odmah kod sklopljenja pogodbe 10.000 K u občinsku blagajnu. Občinsko zastupstvo je na svojoj sjednici od 30./XZ./1902. zaključilo jednoglasno, da se potrošarinu za g. 1903. odu g. Gorupu za 36.000 K. Sađa da vidite odbor potrošarinskog društva u Opatiji. Digoše viknu i galamu na občinu i načelnika, što je na taj način prikristio občini skoro 6000 K. Takvi su Vam ti ljudi, htjeli bi sve za sebe, a občina neka makar propadne. Da je njemkim ljudim dobiti našu občinu u ruke, al bi žerali. Dok je nami na ramenu glava, ne će toga doživjeti. A vi naši negati, otvorite već jedanput oči!

Grozan zločin zbio se prošli petak u Poljanah. Neki Andre Lade-Pistola imao pred četrnaest godina sa jednom dječvojkom diete. Ona tužila, a Lade bio odsudjen, da njoj u ime alimentata plati stanovitu svotu. To je Pistolu razjedilo tako da je odučio skončati siromašnu ženu. U petak u jutro išla ona po drva u goru, a Pistola za njom. Kad ju na samini stigne, popadne ju ko divlja zvjer, odrubi njoj nožem glavu, baci mrtvo truplo u vrecu te je odnese u šumu i zahita kamenjem. Prolaznici čuli vapaj: „Pistola ne ubij me, Pistola ne ubij me“, te pripovedili to seljanom, a ovi oružništvo, koje Pistolu uapsi i odvede zakovanoga na Volosko, gdje čeka da ga stigne zaslužena kazna na vještalih tankih. Već dugo nije se doživilo tako groznog zločina u ovim krajevima. U Poljanah ima najviše sledbenika pok. veprinačkog načelnika Andrejčiča, pak je i Pistola bio jedan od njegovih učenika. Tako dugo evo dovede narod beževjerstvo, što ga med njim šire Talijani i njihovi prijatelji, a naši izrod!

Razbacivanje zemaljskog novca.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva unutarnjih poslova i na njegovu preuzvišenost gospodina ministra financija.

Koncem godine 1899. su dr. Ivan Krstić i drugovi učinili ponudu istarskom zemaljskomu odboru za zakup zemaljske potrošarine u kotaru Voloskom. Da ju to stalnije dobiju, obratili su se istodobno za posredovanje na političko istrijansko društvo „societa politica istriana“, odnosno na njegovu predsjednika dra. Felice Bennati, te se obvezali, da će, ako bude njihova ponuda prihvaćena, izdavati na svoj trošak list „Prava Naša Sloga“ jedan put u tjednu i gratis razdijeljivati po pokrajini 500 brojeva toga lista.

Usljed posredovanja rečenoga političkoga društva, odnosno dra. Felice Bennati, je istarski zemaljski odbor „uzeo u obzir“ ponudu imenovanih Krstića i dr. Za istu potrošarinu učinio je zemaljskomu odboru ponudu također savez krčmara (Federazione degli osti) u Puli.

Ponuda saveza krčmara bila je povoljnija za pokrajinu nego li ponuda Krstića i dr. za 6000 kruna: ona saveza iznašala je 48.000 kruna, ona Krstića i dr. 42.000 kruna. Zemaljski odbor ipak nije htjelo prihvatiti te bolje ponude pozivajući se tobož na to, da je vezan na ponudu Krstića i dr. Oklievao je sa konačnom odlukom. Oduku je konačno mjeseca jula ili početkom augusta, kad je došlo do sporazuma između saveza krčmara u Puli i između Krstića i dr., usljed koje su ovi posljednji odstupili od svoje ponude, a savez se obvezao odštetiti jih sa 6000 K godišnjih za tri godine i dati druge pogodnosti. To se je dogodilo dogovorno sa slavnim zemaljskim odborom Istré.

Evo odnosnoga obveznoga pisma, pisanoga talijanski, u hrvatskom prevodu: „Pula, 1. augusta 1900.

Gospodin dr. Ivan Krstić i dr., Kastav. Usljed sporazuma sa slavnim zemaljskim odborom i u odštetu za to, što ste odstupili od ponude „uzete u obzir“ sa strane istoga odbora glede najma neodvisne pokrajinske takse (potrošarine) na pivo za cijeli Voloski sudbeni kotar, podpisano dozvoljuje Vašemu društvu (Krstića i dr.) što sledi:

1. da će Vam davati iz dohoda uprave rečenih taksa Voloskoga kotara svake godine iznos od šest tisuć kruni;
2. da budete interesovani kod razdiobe možebitnih dobitaka proizlazjećih iz sveukupnoga poslovanja sa pokrajinskim neodvisnim taksama na pivo celoga sudbenoga kotara Voloskoga u razmjernom

dielu od 36 (trideset i šest) po sto pripadajućem u razmjeru državne protuobveznice-porezovne občine Kastav;

3. da budete također interesovani u razmjeru pod točkom 2. u dohodćih žestokih pića, kad odnosno pokrajinsku taksu neni preuzela kako se namjerava država;

4. Vaša je zadaća gospodo, da povećate razpravu za možebitni pristup k savezu sa strane ugovornoga društva Kastavskoga;

5. kad se u Podgradskom poreznom kotaru nebi ustrojilo zakonito društvo, i kad bi savez uzeo u onom kotaru zakup državne potrošarine i odnosnih nameta na meso i vino, Vašemu će društvu biti ustupljeno u podzakup to poduzeće pod uvjeti, koji budu ustanovljeni sa državnim erarom i sa pokrajinom;

6. ustup pokrajinskih neodvisnih taksa za kotar Podgradski slediti će na temelju međusobne pogodbe između podpisana i Vašega društva;

7. u slučaju, da na temelju ove obveze nebi moguće bilo doći do pogodbe sa ostalim interesovanima na Voloskom i u Opatiji, Vaše će društvo biti odriješeno od prije spomenutoga odstupanja ponude zemaljskomu odboru, odnosno podpisano biti će obvezano odrediti se na izključivu Vašu korist dotičnih zakupa sklopljenih sa zemaljskim odborom za sudbeni kotar Voloski, a vi ćete platiti savezu godišnji prinos za neodvisne takse na pivo svotom od 3000 (tri tisuće) kruna i možebitnu onu svotu, koja bi bila ustanovljena između saveza i zemaljskoga odbora za žestoka pića;

8. Možebitne jamčevine zahtjevane na jamstvo obveza što jih ovim uzimate, imati ćete bezuvjetno platiti;

9. Ova obveza valjati će od danas, ako savez sklopi redovitu pogodbu sa zemaljskim odborom za dobu te pogodbe;

10. već sađ odričemo se svake iznimke proti današnjoj obvezi i odnosnoj pogodbi neizključivi ni eventualne povrede.

Odlučnim stovanjem,

Organizatorno povjerenstvo:

Dejak Luigi m. p., Rismondo Pietro m. p., Polla Giuseppe m. p., Scala Francesco m. p., Fonda Francesco m. p.*

Usljed toga dakle obveznoga pisma su početkom spomenuti Krstić i dr. ustegnuti svoju ponudu, te je savez krčmara u Puli dobio zemaljsku potrošarinu također za kotar Voloski, i to za tri godine, naime 1901., 1902. i 1903., i to za 42.000 K na godinu, dakle za 6000 K manje nego je nudjao u prvi mah zemaljskomu odboru. Tih 6000 K morao je savez, prema navedenom pismu, plaćati Krstiću i dr. Na temelju toga je savez godine 1901. isplatio Krstiću i dr., i to putem dra. Ettore Costantini, odvjetnika na Voloskom, 5000 K, koje su si oni većinom medju sobom razdijelili, naime po 600 K na pojednoga.

Kasnije nastala su nesporazumljenja medju samimi članovi Krstića, pošto su Ivan Jugo i Josip Marotti zahtjevali jednaki dio ciele godišnje svote od 6000 K i od drugih 2000 K, iznos koj se je kasnije ustanovio njesto postotnoga dobitka, spomenutoga u točki 2. navedenoga obveznoga pisma od 1. augusta 1900.; i nastale su neprilike, pošto su se počele voditi ovrhe proti Krstiću i Sušnju također na diovele što su jih imali primiti iz iste svote od 6000 K i druge od 2000 K.

Mjeseca novembra 1901. je napokon Ivan Jugo podnesao tužbu kod c. kr. kotarskoga suda na Voloskom, tražeć da mu se njegov dio dađe.

Prilikom odnosne razprave izkazao je dr. Ettore Costantini, osim onoga što je izkazano početkom ovoga upita, da je navedeno obvezno pismo od 1. augusta 1900. bilo uništeno s toga, što da su sami Krstić i dr. izjavili, da od njega odstupaju i što da su učinili novu ponudu na zemaljski odbor, koja pak da nebišae uzeta u obzir. Ivan Jugo i Josip Marotti tvrde,

da se oni nisu obvezali izdavati lista, nego da valja dieliti iznos od 6000 K i postotni dobitak; i da njim do ove parnice nebišae ništa poznalo o uništenju navedenoga obveznoga pisma, a da bi kao članovi Krstića bili morali o tom ipak znati. Ali uzalud njihove tvrdnje. Vinko Dubrović, Vinko Pilepić i Frane Kičkela Lovrinov tvrde, da je i u Kopru i u Puli bilo ngovoreno, da će svota od 6000 K ići za list „Prava Naša Sloga“, a postotak, kasnije promjenjen u 2000 K, da će si Krstić i dr. medju sobom razdijeliti.

Dr. Felice Bennati se je odrekao od izpovjedanja.

Dr. Ivan Krstić tvrdi, da se je Ivan Jugo zajedno s njim i drugovi obratio posebnim spisom, podpisanim, u koliko se sjeća, od Krstića i dr., na političko istrijansko društvo u Kopru molbom, da se zanzme kod zemaljskoga odbora, da Krstić i dr. dobiju u zakup potrošarinu, i ako uspije, da će izdavati na svoj trošak „Pravu Našu Slogu“ i dieliti ju badava medju puk; te da se je to, i ako ne tako potanko, iztaknulo također u ponudi, podatoj zemaljskomu odboru; da je na dalje u prisustvu svojih drugova u Puli izjavio, da se smatra rješanim obveznoga pisma od 1. augusta 1900.

Dejak Rismondo, Polla tvrde, da se je savez krčmara usljed intervencije dra. Felice Bennati obvezao plaćati u ruke istoga dra. Felice Bennati njesto prvanjih 6000 K i postotka u točki 2. obveznoga pisma ukupnu svotu od 8000 K. i dru. Pogatschniku, računarskomu zemaljskomu sarjetniku, poznato je, da se je savez krčmara u Puli obvezao, usljed intervencije dra. Felice Bennati, plaćati ovomu istomu 6000 K, i da je čuo od Dejaka, da je odnosnim ugovorom nadomješteno obvezno pismo od 1. augusta 1900. Dr. Chersich, zemaljski asesor, izjavlja, da mu je kazivao dr. Bennati i neki od saveza krčmara u Puli, da se je isti savez obvezao plaćati dra. Bennati, kao predsjedniku istrijanskoga političkoga društva, 6000 ili 8000 K, i to u političke svrhe. Isto potvrđuje i dr. Campitelli, zemaljski kapetan, izjavljajući, da je kod ugovaranja medju savezom krčmara i Krstića i dr. sudjelovao dr. Felice Bennati, i da se je imala odnosna svota plaćati „najbrže u kakvu političku svrhu“.

Na temelju svega toga, naročito pošto da je uništeno obvezno pismo 1. augusta 1900., krate se savez krčmara u Puli i dr. Ettore Costantini platiti Ivanu Jugu i Josipu Marotti njihov odnosni dio.

Ali, ako je to obvezno pismo od 1. augusta 1900., bilo u istinu uništeno, tad bi imao savez krčmara u Puli biti riešen svake obveze ne samo prema Krstiću i dr., nego i prema svakomu drugomu, odnosno imala bi pokrajina Istra dobivati od saveza 6000 ili 8000 K više na godinu. A tomu nije tako. U tom obziru kaže dr. Ettore Costantini u rečenju parnici, da je, pošto se je uništio toliko puta spomenuto obvezno pismo saveza krčmara naprema sedmorici, doslovno „molio dr. Ivan Krstić, u svrhu da osjigura zakladu za list „Prava Naša Sloga“ za posredovanje dra. Felice Bennati, i da je jedino ovomu uspjelo osjegurati za tri godine zakladu od godišnjih 8000 K, iznos koj bijase za prvu godinu poslan obtuženiku (dru. Ettore Costantini) kao vlastniku imenovanoga lista. U tom pogledu je savez u Puli izdao obveznicu naprama imenovanomu dru. Bennati, kojom se je savez obvezao plaćati spomenuti iznos u ruke istoga (dra. Bennati), i kojom su absolutno izključeni zahtjevi trećih na taj iznos, a naročito zahtjevi Ivana Jugo i druga. Usljed toga, kaže na dalje isti dr. Ettore Costantini, došla je na njega svota od 5000 K, koju je on, nepoznajuč izloženih odnošaja, pogrešno izručio Jugu i drugovom, a koju su oni razdijelili i za koju si pridržaje pravo zahtjevati ju natrag. Dobio je pak 800 K, koje si je pridržao za dielomičnu

odplatu troškova, učinjenih za list „Prava Naša Sloga“.

Stvar stoji dakle tako, da dr. Felice Bennati, odvjetnik, zastupnik pete kurije i predsjednik političkoga društva, poznatim također zemaljskoga računarskoga savjetnika, zemaljskoga asesora i zemaljskoga kapetana i stalno u sporazumu sa zemaljskim odborom za Istru, na račun zemaljske potrošarine u kotaru Voloskom, poteže od saveza krmara u Puli 8000 K godišnjih, i da jih pošilje dru. Ettore Costantini, odvjetniku na Voloskom i vlastniku lista „Prava Naša Sloga“ za održavanje toga lista.

Ono što je imao savez krmara prije posiljati društvu sedmorice za održavanje istoga lista, pošilje sada u istu svrhu dru. Felice Bennati, a ovaj dru. Ettore Costantini.

I prvani i sadanji novac je novac porezovnika pokrajine, i njoj bi pripadao, odnosno nebi ga pokrajina trebala ljerati od porezovnika, kad bi zemaljski odbor sa zemaljskim kapetanom na čelu bio prihvatio ponudu saveza krmara u Puli od 48.000 K godišnjih već početkom ili svakako kasnije, kad se je uništilo kako se veli obvezno pismo saveza naprurna sedmorici; u obće kad bi zemaljski odbor ujedno sa zemaljskim kapetanom upravljao savjestno i pošteno sa pokrajinskim novcem, a ne razbacivao ga na širenje razdora, nemorala, nevjere, korupcije među narodom, kako se to čini rečenim listom, za koje održavanje izdaje se 8000 K godišnjih, koje bi inače pripale pokrajinski blagajni.

Zemaljski odbor je osim toga podielio pobiranje zemaljske potrošarine u obćini Kastav za tri godine dru. Ivanu Krstiću, Vinku Dubroviću, Ljudevitu Sušnju, Vinku Pilepiću i Franu Kinkeli Lovrinovu, akoprem bijaše, glasom samih talijanskih listova, već prije dao u zakup pobiranje iste u istoj obćini „potrošarskomu društvu odio Kastav“, i akoprem je to društvo, kad je saznalo za mahinacije, nudilo zemaljskomu odboru 2000 K na godinu više nego li ona petorica, te tu petoricu oslobodio od položaja svake jamčevine. Društvo je tim bilo primorano nagoditi se sa petoricom te obvezati se na plaćanje nekoliko tisuća kruna na godinu onoj petorici, i to tako, po izvaji iste petorice i dr. Ettore Costantini, da svaki dobiva 200 K na godinu, a da se ostalo upotrebi na korist lista „Prava Naša Sloga“. Tim je zemaljski odbor opet za nekoliko tisuća kruna na godinu prikralio pokrajinsku blagajnu, i činio da novci porezovnika budu dani što pojedincem bez ikakve zasluge, što u nepoštene i javne oblasti nedostojne svrhe.

Na temelju rečenoga upravljaju podpisani sledeći upit:

1. „Na Njegovu Preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva unutrašnjih poslova:

Je li Vašoj Preuzvišenosti poznato, kako zemaljski odbor Istre razbacuje novce porezovnika u nedopuštene i javne oblasti nedostojne svrhe, te tako svojim odnosnim zaključci radi protiv javnomu dobru i postojećim zakonom, i da li je zemaljski kapetan, kako ima glasom 3. odstavka § 42. zemaljskoga reda za Istru, pravo i dužnost, obustavio dotične zaključke zemaljskoga odbora i podati jih na previšnju odluku putem c. kr. namjesnika; i ako nije, je li voljna dati svar strogo i objektivno izpitati, i narediti shodno u zaštitu obćega dobra i zakona?

2. Na Njegovu Preuzvišenost gospodina ministra financija:

Je li Vaša Preuzvišenost voljna strogo i objektivno razpitati baratanje sa potrošarinom u Istri, naročito u Voloskom kotaru, i to koli obzirom na to, što su u to zamješani, kako je od drugod poznato, nekogji činovnici, toli obzirom na to, da potrošarina bar djelomično spada u djelokrug Vaše Preuzvišenosti?

Beč, 14. novembra 1902.

(Sljede potpisi.)

Baratanje sa potrošarinom.

Upit zastupnika Spincića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra predsjednika kao upravitelja ministarstva unutarnjih poslova i njegovu preuzvišenost gosp. ministra financija.

Čudne stvari događaju se u Primorju u svih strukah javne uprave, tako i glede potrošarine. Gradska obćina Gorica odala je obćinske namete na potrošarinu talijanskom državljanu Carlo Poma, koji je u zadnje doba bio odlikovan redom „Corona d'Italia“. Potrošarinu ima sad drugu godinu i imati će ju do konca god. 1903. Istomu Carlo Poma odao je zemaljski odbor goricko-gradišćanski neodvisnu pokrajinsku taksu na pivo za 1902. i kako se čuje, dati će mu se ju i za buduće. Tomu Carlo Poma, talijanskomu državljanu, odale su namete na potrošarinu i razne druge obćine u pokneženoj grofiji Gorica-Gradiška, skoro sve u furlanskom dielu pokrajine, među njimi i obćina Gradiška, i to za 10 godina. Za čudo je, da zemaljski odbor goricko-gradiški nije uništilo odnosnih pogodaba, naročito ne pogodbe obćine Gradiška.

U Puli je pet muževa, koji se, kako je to razvidno iz pisma od dne 1. augusta 1900 u Puli, priobćenoga u interpelaciji (vidi ju na drugom mjestu) zast. Spincića i drugova na njegovu preuzvišenost ministra predsjednika, kao upravitelja ministarstva unutarnjih poslova i na njegovu preuzvišenost ministra financija od 14. odnosno 18. novembra 1902. — prikazuju kao „sveza krmara“ (federazione degli osi) a podpisuju kao „organizatorni odbor“ (commissione organizzatrice), te koji, premda u istini neobstoji takova sveza krmara, uzimaju od zemaljskoga odbora Istre u najam neodvisnu pokrajinsku taksu na pivo za dielu pokrajini i odštećuju nekih drugih sedam ljudi za odstup od ponudbe zemaljskomu odboru glede iste takse za jedan kotar, naime Voloski, sa godišnjih 6000 K, sa dielom čistoga dobitka kod te neodvisne takse na pivo u istom kotaru, i eventualno sa dielom dobitka iz zestokih pića, ako odnosnu zemaljsku taksu nebi preuzela država sama; te obećuju, da će onim sedam ljudi ustupiti u podnajam državnu potrošarinu i odnosne namete na meso i vino u poreznom kotaru Podgrad, ako bi ju „sveza“ dobila i ako se nebi u tom kotaru ustrojilo zakonito društvo, kao i to, da će uslijed sporazuma između njih i one sedmorice predati ovoj neodvisnu pokrajinsku taksu u istom kotaru Podgradskom. Istih pet ljudi kao tobožnja sveza krmara promjenjuju kasnije stvar glede Voloskoga kotara tako, da daju 8000 kruna godišnjih na račun neodvisne pokrajinske takse u tom kotaru dru. Felice Bennati, odvjetniku, zastupnika V. kurije i predsjedniku istrijanskoga političkoga društva, a ovaj dru. Ettore Costantini, odvjetniku u Voloskom kao vlastniku lista „Prava Naša Sloga“ za održavanje istoga, u obće u političke svrhe talijanske vladajuće stranke. To sve se čini znanjem i odobravanjem predstavnikah istarskoga zemaljskoga odbora i zemaljskoga kapetana; i onih pet ljudi, premda ne sačinjavaju nikakove sveze krmara, ponašaju se tako, kao da imaju prvenstvo nad svakim drugim u stvarih potrošarina i neodvisne pokrajinske takse na pivo u Istri. Sad se čuje, da će toj petorici ljudi dati u najam istarski zemaljski odbor također sve pokrajinske namete na potro-

*) Ovo je ona interpelacija, koja je stanovitu gospodu u Puli toliko opekla, da su poslali u „Giornaleto“ nekakvi „Comunicato“ kao tobožnji izpravak. Koga zanima, neka pročita ovu interpelaciju i ovaj „Comunicato“, pak će se sam uvjeriti, da gospoda u Puli nisu baš ništa izpravili, i da su mimalošili ono, na što bi bili morali odgovarati, ako su u obće stogod htjeli izpraviti. Op. uređ.

šarinu tako, da, ako bude koje zakonito obstojeće društvo krmara i mesara želilo u najam preuzeti te namete, morati će ih preuzeti, ne od zemaljskoga odbora, nego od one petorice, i to platiti novcem i odvisnošću od iste petorice, stalno na štetu porezovnika, pošto bi se izravnim odanjem tih nameta društvu krmara i mesara, odnosno razpisom za ponude moglo dobiti za pokrajinu više novaca, a poreznici bi onda manje nameta plaćati imali. Nego tako mora biti, jer inače tko bi drugi ako ne pokrajina, bolje rekuć porezovnici plaćali „Pravu Našu Slogu“ i pokrivali troškove za političke svrhe „Società politica istriana“ i vladajuće talijanske stranke u Istri.

U jednom slučaju u Istri, gdje je financijsko ravnateljstvo u Trstu, usljed povoljnijih ponudaba udešilo razpravu za odaju potrošarine, odlučilo je financijsko ministarstvo, da se razprava nevrši, nego da ostane u valjanosti stara pogodba, premda je svota, koju plaća dotični zakupnik, niža od, stavljenne ponude. Na taj način se je znatno oštetilo koli državu, toli pokrajinu, odnosno porezovnike. Za tim zakupnikom, reč bi, da stoji ona prije spomenuta petorica, a s kim su oni u savezu, vidi se iz prijere rečenoga; u ovom slučaju je k tomu još i državu pristupila.

Na temelju rečenoga postavljaju podpisani na njegovu preuzvišenost gospodina predsjednika kao upravitelja ministarstva unutarnjih poslova i njegovu preuzvišenost ministra financija upit:

1. Jeli su Vaše preuzvišenosti, svaka za se, ili obje sporazumno, voljne izpitati navode ovđe sadržane i poduzeti shodne mjere protiv onih, koji odnosno zaboravljaju na svojoj dužnosti?

2. Jeli su Vaše preuzvišenosti sklone narediti potrebno, naročito u svrhu:

a) da se zabrani svako odanje potrošarine i odnosnih nameta kao i neodvisne pokrajinske takse na pivo u pokrajinih Primorja tu djiem državljanom, i da se unište odnosni ugovori, gdje već takovi obstoje?

b) da se potrošarina, odnosni nameti i neodvisna taksa na pivo u istih pokrajinah odaje za dobu nadalju od tri godine?

c) da se — stojeć čvrsto na propisu, da imaju zakonito ustanovljena društva krmara i mesara prednost pred svakim drugim glede potrošarine — (ondje, gdje neima takovih društva, odaje potrošarina družbom onim domaćim državljanom, koji nudjaju najviše i davaju dovoljno garancije za izpunjavanje preuzetih dužnostih i da se dosljedno tomu unište svi dosadajući najmovni ugovori, koji tomu neodgovaraju?

d) da se stane na kraj nezakonitom i nepravednom baratanju sa potrošarinom, odnosno i nameti na nju i neodvisnom pokrajinskom taksom na pivo pogledom na spomenutu petoricu u Puli, prikazujuć se nezakonito kao „savez krmara“ i koji nebi pod ni pošto imali imati prednost pred budućim drugim?

3. Jesu li Vaše preuzvišenosti sklone upotrebiti sav svoj upliv i vlast u svrhu, da se i sa strane pokrajinskih i obćinskih oblastih u poslovih nameta na potrošarinu i pokrajinsku neodvisnu taksu na pivo postupi pošteno i nepristrano na obće dobro, na korist pokrajinah i obćinah, odnosno porezovnika, već itako svakojako preobterećenih?

U Beču, 15. decembra 1902.

Spincić, dr. Zitnik, Vuković, Vencaiz, Pogačnik, Perić, Biankini, dr. Koudeca, Pfeiffer, dr. Ferri, dr. Sustersić, Gahršćik, Spindler, dr. Hruban, dr. Stojan, Jaroš, Formanek, Šromek, Povše, dr. Klaić,

Glede potrošarine u Istri.

Upozorni smo na „Otvoreno pismo“ zastupniku Spinciću, što je prebioč ovdješnji „Il Giornaleto“ od 29. decembra 1902., a podpisala „Ditta appellatrice della tassa provinciale sulla birra in Istria“. U uvodu pisma se kaže, da je to pismo „retiflica“ (izpravak) interpelacije rečenoga zastupnika Spincića od 15. decembra 1902. upravljena na ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva unutarnjih poslova i na ministra financija.

Da čujemo najprije što govori ta „retiflica“.

Priznaje, da bi trebalo bolje uređiti potrošarinu u Istri, i u tom se kaže sa zastupnikom Spincićem i s nami: Oni sami da su poslali spomenicu na ministra financija dne 14. decembra 1902., da se učini kraj postupku u Koprarskom kotaru, gdje ču se skrivati zlorabni monopol u pogodbah sa društvu, koja neobstoje, na štetu države, pokrajine i obćina; a Spincić da nalazi, da je to posve u redu, dočim Spincić ni u spomenutoj ni u jednoj prvanoj interpelaciji nije ni rieđu spomenuo postupka u kotaru Koprarskom.

Nadalje veli „retiflica“, da je u Voloskom kotaru pred koju godinu njeka dita htjela izključiti dražbu, izabrav se predsjednikom, ali da se oni vrli ljudi nisu dali izrabiti nit nagovorom Spincića nit njegovih pristasa. Mi znamo, da se Spincić nije nikad nigdje pačao u nikakvu potrošarsku dražbu nit u obće potrošarski posao, nit u Voloskom nit u jednom drugom kotaru; a da nisu to činili niti njegovi pristasa kao takovi.

Pise se nadalje u otvorenom pismu, kako se može tumačiti protimba, koja obstoje izmed rječ zastupnika Spincića, da se ima davati prednost pred drugim potrošarskim društvom, zakonito ustanovljenim, dočim da je istodobno prosvjedovao protiv tomu, što je ministarstvo financija odlučilo na korist društava zakonito ustanovljenih u Voloskom kotaru a protiv ponudi nezakonito prispjelo, koja je imala tajnu svrhu da uništi ono dobro uređeno društvo. Spincić rekao je u interpelaciji, da se ima dati prednost potrošarskim društvom gdje ista obstoje, i on čvrsto stoji na tom načelu, a nije prosvjedovao nit u interpelaciji nit igdje drugdje protiv kakvoj odluci financijskoga ministarstva glede Voloskoga kotara. Spincić je u interpelaciji od 15. decembra doista odsudio jednu odluku financijskoga ministarstva, ali ta se netiče Voloskoga, nego Labinskoga kotara, u kojem neobstoji nikakvo potrošarsko društvo zakonito ustanovljeno, nego u kojem se je dalo potrošarinu stanoviti osobu za manje nego li je druga osoba nudjala, dakle na štetu i države, i pokrajine i obćine Labinske. Možda bi oni od otvorenoga pisma stogod više znali o tom kazati? Oni samo kaže, da su predproše (1901.) dali 400 K više nego li njeka dita, koju da bi reči dr. Spincić zagovara, za potrošarinu u Labini. Neka znadu „šjori“ od otvorenoga pisma, da Spincić nije nikad zagovarao, nit zagovara, nit će zagovarati jednu ditu, nego da je njemu u svem njegovom djelovanju uvijek bila, jest i bit će korist naroda. Zašto ti šjori spominju zakup „lanjske“ (sad već predlanjske) godine 1901. u Labinu, a zašto nespoiminju neodvisnu postupka u g. 1902?!! Tu govorite gospodo, pak nek svijet sudi, kako Vi gledate korist države, pokrajine, i one siromašne obćine Labinske.

U „retiflici“ čita se dalje, da su u kotarih Poreču i Rovinju poskočili potrošarskim dohodci u posljednjih godinah politicanim pet osoba, koje Spincić u svojoj interpelaciji spominje; a tako i u kotaru Losinjskom, i u obćinah Puljskoj i Voloskoj. U Spincićevih interpelacijah glede

potrošarine nejma gdje ni riedi proti tomu, da su se dobodi potrošarinski povisili u rešenih kotarh odnosno občinah, peče njemu je drago, što se je to dogodilo na korist občina. Tu dakle nejma ni traga kakvoj „retifiki“.

Veli se još u otvorenom pismu, da ni oni, koji su ga dali u „Zornaleto“, kadri dokazati, da se u občinah Kopar, Poreč i Pirau, gdje da ima dita Gorup potrošarinu, neplaće nameta kako bi se moralo. Ni o tom nejma ni traga u interpelacijah Spinićevih, pak nemože ni to biti nikakva „retifika“.

Nego što da Spinića najviše u živce dira da jest, „što je zemaljski odbor Istre dao u zakup petoricu muževa tjeranje neodvisne takse na pivo za celu pokrajinu za godišnje 42.000 kruna. To bi već zbilja moglo dirati u živce ne samo Spinića nego i svakoga poštenoga sina Istre, bez razlike narodnosti — ako je zemaljski odbor dao onoj petorici u zakup neodvisnu taksu na pivo u cijeloj pokrajini bez dražbe. Dražbom bi se bilo možda veću svotu dobilo a pokrajina imala bi veću korist, i bile bi izključenje one nepodobitine, koje se počinja već nekoliko godina obzirom na onu petoricu, o kojih je govora u interpelacijah Spinićevih, ali o kojih se u otvorenom pismu mudro šuti, i na koje ćemo niže doći.

U otvorenom pismu se ni netaji toga, nego se pita zastupnika Spinića, zašto nije nikad prije prosvjedovao proti odnosnomu zakupu sa strane dite Gorupa za 22.000 kruna, ni proti zakupu sa strane Trezze za 32.000 kruna. Spiniću je lahak odgovor na to. Njega nije nikad nijedan prije upozorio na potrošarinske stvari, nit je sam na nje došao, dok nije postao občinskim zastupnikom u Kastvu, kad je i on uložio svoje šile, da dita Gorup povisi svoj prinos občini Kastavskoj, kako bijaše također povisila. Nadalje, jedva od nekoliko godina, utvrdio je erar veći potrošarinski dohodak, i od onada gleda Spinić, da se postupa u potrošarinskih stvarih na što veću korist državljana - porezovnika, gdje mu se za to prilika pruži. Konačno ono pitanje imalo se je upraviti makar u otvorenom pismu na zemaljski odbor Istre, koj je mogao i morao znati, koliko može zahtjevati za zakup neodvisne takse na pivo, dočim bijaše to za Spinića i njegove pristase zatvorena knjiga; kako je žalbove i danas, u koliko se to iz javnosti nezna. Sad se zna, da je dita Gorup plaćala 22.000 kruna u ime spomenute takse, Trezzu 32.000 kruna, i da petorica iz Pule plaćaju 42.000 kruna. Ne zna se ni sad, koliko bi se moglo možda i više dobiti, kad bi se dala ona taksa dražbom u zakup, a ne pod ruku gospodi petorici u Puli!

„Otvoreno pismo“ zaključuje, da bi moglo dati još i više razjašnjenja, ali da će Spiniću biti dovoljne i te. Inače da bi mogao postaviti i dalnju interpelaciju, davši pravo onim, koji su to pismo u „Zornaleto“ uvrstili, te pitati: je li vladu, da li je voljna, uništiti inkompatibilne monopole.

Poznajue Spinića, stalni smo, da je on voljan postaviti interpelaciju i u tom obziru, ako mu se razjasni, da ima tu kakvih nezakonitosti i prevara, osobito pak ako ima štele za pokrajinu i občine, odnosno porezovnike. Voljan je to učiniti bud samo sa svojimi političkim drugovi, bud sa gg. Bennati, Bartoli, Polesini, Rizzi, na koje će se možda petorica u Puli sa većom ljubavi sa odnosnim izvještajem obratiti. Razumije se, da je Spinić proti svakomu odnosnomu nezakonitom i štetnomu monopolu, dakle i proti monopolu one petorice.

Nego Spinić, kao i njegovi drugovi i njegovi pristase, čekaju još odgovor na njegove dvie interpelacije u poslovih potrošarinskih i onih neodvisne takse na pivo. Čeka ga i poslie „otvorenoga pisma“, na njega upravljenoga, odnosno poslie „retifike“.

Rečena „Ditta appaltatrice“ u Puli, u svojem otvorenom pismu nije rektificirala nijedne, ni najmanje činjenice, koje je Spinić naveo u njegovoj interpelaciji od 15. decembra 1902., kao nijedne nit najmanje, koje je naveo u svojoj interpelaciji od 14. novembra 1902., za koju je „Ditta appaltatrice“, mogla saznati isto onako kao i za prvo navedenu, a koju ni nespominje. Dapače znađe i za ovu posljednju iz one prvó navedene, jer je po ovoj ona točno navedena i prilicno izerpiljena. „Ditta appaltatrice“ u Puli imat će svojih razloga; zašto tako čini, zašto ne izpravlja činjenica.

Opazamo, da na rečenom „Otvorenom pismu“, upravljenom na zastupnika Spinića nije potpisana nijedna osoba. Spinić potpisao je svoje interpelacije svojim imenom. Otvoreno pismo je na njegovo ime upravljeno. Lojalnost bi zahtjevala, da se znađe za osobu ili za osobe, koje to pismo nanj upravljaju.

Na „Otvorenom“ pismu tiskana je na svrsi „Ditta appaltatrice della tassa provinciale sulla birra in Istria“. Nezna se, da li je to isto, što „Azienda consorziale del dazio consumo“, koja sa datom „Pola li 22. Dicembre 1902.“ i sa potpisom „Il Presidente Luigi Dejak“ razpisuje u istom broju „Zornaleto“ mjesto pisarničkoga pristava; to isto što „Ditta organizzata“ dai soci dei consorzi legalmente costituiti“, spominjani u „Otvorenom pismu“; to isto što „i cinque uomini in Pola“ u tom pismu također spominjani; to isto što „Federazione degli osti in Pola“, koju se često u Istri spominje; to isto što „Commissione organizzatrice“, spominjana u pismu dd. Pola 1. Agosto 1900., i pod koju kao takovu su potpisani Dejak Luigi, Polla Giuseppe, Rismondo Pietro, Scuola Francesco, Ponda Francesco.

Ti toliki nazovi, možda za istu ditu, svakako su jako zagonetni, i potvrđivali bi mnjenje, da neobstoji u Puli nikakva dita, koja bi zakonito obstojala a koja bi imala kakvo veće pravo nego li ijedna druga dita, ili bud koja druga osoba u stvarih potrošarine i neodvisne takse na pivo.

Opazamo također, da je u parlamentarnom, i obće javnom životu običaj, da se navede najprije ono, što se hoće izpraviti, i onda da se to izpravlja; dočim oni, koji su dali u „Zornaleto“ tiskati „otvoreno pismo“ na zastupnika Spinića kao izpravak (retifiku) na interpelaciju Spinićevu, nisu naveli njegove interpelacije niti u izvodu. Znali su valjda i zašto, jer da su to učinili, svak bi bio vidio, da nisu ništa izpravili.

Spinić je u svojoj interpelaciji od 15. decembra 1902. pitao gospodu ministre: da li su voljni poduzeti shodne mjere proti onim, koji u potrošarinskih stvarih zaboravljaju na svoju dužnost; da se ni potrošarine ni nameta na nje ni takse ne daju tuđim državljanom; da se ne daju na dulje od tri godine; da se stoji čvrsto na načelu da imadu potrošarinska društva, zakonito obstojeća, prednost pred svakim drugim, a da se ondje, gdje takovih društava nejma odaju onim domaćim državljanom, koji najviše nudjaju; da se učini kraj nepravednim i nezakonitim mahinacijam glede potrošarine, odnosno njih nameta i takse na pivo obzirom na pet muževa u Puli, koji se nezakonito prikazuju kao sveza krčmarai koji nebi podniporto smjeli i mati prednost pred nikim drugim; i konačno da li su gospoda ministri voljni upotrebiti sav svoj upliv na to, da se u stvarih nameta na potrošarinu i neodvisne takse na pivo sa strane zemaljskih i občinskih oblasti postupa na obće dobro, na korist pokrajine i občina, odnosno porezovnika već i tako svakojako obterećenih?

Ti upili svi temelje se na činjenicah, što jih je zastupnik Spinić u svojih in-

terpelacijah naveo; i ako je tko što htjeo izpravljati, onda je morao navesti činjenice i pobijati jih, odnosno izpravljati.

Onih pet muževa u Puli, ako su što htjeli izpravljati, onda su morali izpraviti bar ono što zastupnik Spinić obzirom na tje naveo. Naročito pak su se morali obazrieti na činjenice utemeljene na njihovom pismu, dd. Pola 1. agusta 1900. upravljenom na „Signor Dr. Giovanni Krstić e C. Castua“, koje došamao na drugom mjestu u hrvatskom prevodu, u interpelaciji zast. Spinića. Utvrđujemo samo da su se ona petorica muževa sporazumno sa zemaljskim odborom obvezali Krstiću i drugovima davati putem dra. Bennata i dra. Costantina svake godine 6000 kruna i stanovite postotke, promjenjene kasnije u 2000 kruna godišnjih, dakle 8000 kruna godišnjih, za izdavanje lista „Prava Naša Sloga“; i da je sve to dokazano ne samo onim pismom petorice, nego također sudbeno, izkazom također gospode Dejaka, Rismonda i Polle. Utvrđujemo također, da si na temelju onoga pisma ona petorica prisvajaju njeki monopol u potrošarinskih stvarih, kako to kaže slučaj u Podgradskim poreznim kotarom, i po samom „Otvorenom pismu“ slučaj sa najnovijim odanem neodvisne pokrajinske takse na pivo.

Na to, na to nek se odgovori. I dok se toga ne izjavi, dotle čovjek, koj svojom glavom misli, nemože reći, da oni, koji su u „Zornaleto“ priobčili „Otvoreno pismo“ na zastupnika Spinića, rade na korist države, pokrajine i občina, odnosno porezovnika, nego mora reći da rade na štetu i države i pokrajine i občina, kako je to zastupnik Spinić u svojih interpelacijah dokazao, i njima nastojao da tu štetu zaprieči.

kratkotrajne prepirke medju njima, odapeo proti ženi dva hitca iz samokresa te ju obimna pogodio u glavu. Nakon toga čina, u nakani usmićenja, odapeo tri hitca proti sebi te se smrtno ranio i u tom stanju; ronec u krvi, izručio se oblasti u ruke. Koliko žena, koja nije teško ranjena, toliko njega, prevezoga u mjestnu bolnicu. — Tršćanski „židovčić“, izvješćuje o toj stvari, javlja, da je Silić odapeo iz samokresa (valjda samo sa šest šikea) tri puta na ženu, tri puta proti pobjeglim kumovima i tri puta proti samomu sebi.

Čitaonica u Pall, obdržavati će večeras u 8 sati izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj će se pretravati nova pravila. Članovi se pozivlju, da mnogobrojno dođu.

Vojničko veteransko društvo u Pall priredjuje veliki krabuljni ples u subotu 7. o. mj. u kazalištu Politeama Ciscutti. Početak u 8 sati. — Ulaznina 2 kruna po osobi.

Upozorjemo čitatelje na interpelacije zast. Spinića glede potrošarine te na odgovor „Giornalettovom Comunicato“ u tom predmetu. Iz tih interpelacijah shvatiti će svaki, u kakvom položaju nalazi se naš biedni narod u političkom pogledu i tko je onaj, koji u Istri smutnje prouzročuje to čijom krivnjom padaju u ruke protivnika občine, u kojima su se obavljali desetleća izbori bez sudjelovanja protivnika. Uzročima, navedenima u tim interpelacijama, imadu se pripisati sve smutnje, koje se događaju i događaju u raznih dosad naših občinah. Za Veprincom, Lovranom, Mošćenicom, Višnjanom, dielomici i Motovonom, došao je na red eto i Tinjan, a za njim će doći brzo — i Boljan itd. itd. narode naš!

Pazinski kotar:

Obćinski izbori u Tinjanu. U ponedjeljak počeli su ponovni obćinski izbori za III. razred te su trajali ponedjeljak i utork. Kasno večer istog dana primili smo brzojav glaseći: „Treće tielo naših 206, protivnih 167 uzprkos nedoličenom uplitanju političkog činovnika, nezastupajućega vlade i najvećem pritisku talijanskih kapitalista“. Tako brzojav. U izčekivanju potanjih vijesti o teklu izbora dostavljamo samo to, da talijanska (?) stranka kroz „Piccolo“ najavljuje ponovni prosvjed proti tomu izboru. Nedvojimo ni malo, da će jim se pokoriti visoka vlada. Jučer je biralo II. tielo, koje je izabralo sa 24 glasova većine protivnike dosadanjega načelnika g. S. Defara, odnosno talijanske strane čare našega jezika i krvi. Eto, kako dovađa Krstićevstvo. Danas bira prvo tielo, koje je — kako se nadamo — sigurno.

Voloski kotar:

Iz Rukavca — občina Kastav, pišu nam 1. o. mj. Negdje oko godine 1850 bijaše za našu kapelaniju sagrađeno groblje kod sv. Roka, u kojem se nalazi istoimena crkva, koju sagrađi puk one kapelanije na čast sv. Roka, da ih učava od svake kužne bolesti. Tada je brojila naša kapelanija oko 1500 duša i ono groblje bijaše dostato za dugi niz godina. Nu od tada podvostručio se je broj naroda ove kapelanije te ono ualeno groblje neodgovara već odavna svojoj svrsi, jer broji danas naša kapelanija preko 3000 duša.

Radi toga su koli mjestna crkvena oblast, toli obćinsko poglavarstvo u Kastvu odlučili dogovorno sa zastupstvom i sa prvaci naše kapelanije, da se groblje čim prije proširi. To bijaše zaisto skrjina potreba, jer se već odavna prekopaju stari grobovi prije zakonom ili propisi opredijeljenog vremena, što nije samo na štetu zdravlja, već i na sramotu našu, da se naše mile pokojne uznemiruje u grobu prije propisanog vremena. Dogodilo se je naime u zadnje doba, da je grobokop našao jošte neraztvorenih liševa i lišina, komade odiela i svezih kosti, što mora da ogređi svaku plemenitu misleću dušu. Prekapa se naime grobove poslije 6 ili 7

Franina i Jurina.

Fr. Dejo da će pitati kaldirski mestar penzion.

Jur. Lahko sada za njega, zač se va bu-tegine prodaje i kapula i skalonja.

Pogled po Primorju.

Puljsko - rovinjski kotar:

Četrdeseterici predplatnika koji su dužni predplatu preko godinu dana, ustavili smo šiljanje lista. Budući broj ustaviti ćemo svim onim, koji su primili opomenu u zadnjem broju, ako se do 18. t. mj. predplatom neoglaše.

† Paval pl. Pott, c. i kr. kontra- admiral, posjednik raznih odlikovanja te zapovjednik arsenala, uuro je u Puli prekjueer večer nakon težke kratkotrajne bolesti. Pokojnik rodio se godine 1842. te je, akoprem odslužio 40 godina, u aktivnoj službi, vršeći zdušno svoje zvanje zapao u komplikiranu bolest i njoj podlegao u muževnoj jošte dobi. Ostavlja mnogobrojnu rodbinu te brata-bližanca, također konre-admirala Konstantina pl. Potta, ravnatelja hidrografičkoga ureda. Vječni mu pokoj!

Rodbinska tragedija dogodila se ponedjeljak večer. Neki A. Silić, poslužnik c. kr. poste na odjelu S. Polikarpa u Puli, sumnjao je u bračnom postenju svoje žene rođj. Premru, po zvanju babice, a po poslu gostioničarke na sijanskoj cesti broj 27, te iz istih razloga ponedj. večer nakon

godina, doim se nebi imalo prije 10 godina i radi toga se ne mogu valjano razviti ni liševi, ni lišine, a kamoli će kosti!

Da se tomu zlu doskoči, zaključilo je občinsko zastupstvo na Kastavu u prvog polovici prošle godine, da se ima proširiti naše groblje s jedne strane i da se obdržava u tu svrhu javna dražba ili lešit.

Taj se obdržavao 20. junja 1902 na licu mjesta, kamo je došlo više poduzetnika i odaslanstvo občine sa g. načelnikom. U 6 sati poslije podne imala je svršiti dražba. U taj sat prijavilo se istodobno više dražbovatelja te se nije znalo, koji je stavio najpovoljniju ponudu. Radi toga je g. načelnik dogovorno sa svimi nudiocima produžio rok za 10 časaka. Na koncu dostao je gradbu domaći poduzetnik i proto g. Mihelić-Matačić. Zapisnik o dražbovanju i o produženju roka potpisale svi nudioci bez ikakvog prigovora. Poduzetnik je imao svršiti dogradnju do Svih Svetih godine 1902. Ali mjesto da se je započelo odmah sa gradnjom, podnese utok proti dražbi poznati Krtićev drug i prijatelj Vinko Dobrovit-Sločarić iz sela Frančići, jer da se nije komisija držala opredjeljenog roka za dražbovanje, već da ga je produžila za 10 časaka. Ne znamo zblijla, dali je u tom koraku Sločarića više zlobe ili drzovitosti. On je bio potpisao zapisnik bez prigovora; on znađe, da je skrajna potreba proširiti groblje, pa ipak podnaša utoke proti dražbovanju, te je prouzročio, da nije ni danas groblje prošireno, jer je utok ležao sve do zadnjih dana prošle godine neriešen kod zemaljskoga odbora u Poreču.

Posredovanjem naših zemaljskih zastupnika, koji su se srećom nalazili na saboru u Puli, riešio je zemaljski odbor odmah utok, odbio ga kao netemeljit i nevaljan.

Tim je ostao naš „dobri“ prijatelj Sločarić osramoćen, a zemaljski odbor je opet jednom doznao, kakav je on prijatelj i dobročinitelj našega puka.

Posto je na taj način odstranjena svaka zaprieka, započeto je odmah sa gradnjom ili proširenjem groblja te je vruća želja svega ondanšnjega puka — izuzan valjda Sločarića — da to djelo čim prije dogotovljeno bude.

Iz Mošćenica nam pišu dne 12. jennara 1903:

Već više vremena nije bilo u dičnoj „Našoj Slogi“ glasa iz našega mjesta. Nije ni čudo, kad smo imali „Narodni List“ u Voloskom, u koga se je češće stogod javljalo. Odlučio sam zato, ako mi gosp. urednice dozvolite, danas napisati nešto o našoj „Čitaonici“ i „Ženskoj podružnici“ sv. Cirila i Metoda*, a naskoro ću Vam se opet javiti.

Naša „Čitaonica“, koja je istom drugu godinu u životu, hvala Bogu liepo napreduje. Članova imade mnogo više, nego smo se izpočetka nadali, a moglo bi biti i više, da nije osobnih zadjevica, koje preće nekojim da se upišu. Hvalevriedno je, da mnogi članovi često polaze društvene prostorije, gdje čitaju novine i pristojno se zabavljaju. Zamjeriti se pak mora nekim članovima, koji se svuda i vazda izkazuju za dobre i oduševljene rođoljube, a vrlo rietko ih vidimo u „Čitaonici“. Oni dolaze samo onda, kad je kakva zabava, a ni onda ne da im se dugo tamo ostati, nego čim se svršii program zabave, bježi kući. Toga nipošto ne bi smjelo biti, jer nama treba, da se više puta zajedno najdemo i prijateljski pogovorimo o kočetem. Nije dosta vikati na sav glas o svojem rođoljubu, nego treba i raditi kao rođoljub. Imade nekoliko članova čitaonice, koji su željni rada, ali kad vide, da ih drugi ne podpomazu, nego im dapače klipovi pod noge bacaju, izgubiti će i oni svoju dobru volju. To ne smije da bude; imi smo se istom započeli nešto micati, pak ne smijemo odmah klonuti duhom, već jedan drugoga složno podpomagati i sokoliti.

Prije smo često govorili, da nemamo lokala, gdje da se više, puta skupimo, a sada kada imademo čitaoničke prostorije, ne da nam se zajedno doći. Toliko na razmišljanje onim, kojih se tiče!

Koliko sam se morao potužiti na nekoje čitaoničare, toliko opet moram pohvaliti našu „Žensku podružnicu“ sv. Cirila i Metoda*. Od kada ona postoji, živimo posve drugim životom. Pogledajmo samo na broj članica! A da vidiš, kako ti one rade. Njihove su zabave smjerne, ali s druge strane dobro aranzirane, program biran, a uspjeh uvijek izvrstan. Istina, da se odbor mnogo trudi, da budu zabave što ljepše i bolje, ali mogu s ponosom pogledati na svoj trud, kad postignu onakav uspjeh, kao što ga je postigao na novo ljeto, priredivši djeci „božično drvo“. Ako pomislimo, da je ovo istom drugi put, što se u Mošćenicah priredjuje ovakova zabava; ako pomislimo, koliko se je s protivne strane agitiralo proti podružnici i božičnom drvu i kako se je nastojalo odvratiti roditelje i djecu od ove zabave, možemo biti od svega srca zadovoljni, kad smo onog dana u čitaoničkim prostorijama imali iznad 80 djece, a još više odradskih. Opazili smo i protivnika i djece onih, koji su do sad proti čitaonici i podružnici radili i govorili. Program se je vrlo dobro izveo, osobito je mišlo bilo gledati 7godišnju djevojčicu Milku Rubinić, koja je kao andjeo krasnoslovila pjesmicu „Oj sretna li...“ Vrlo liepo i ganuljivo se je izvelo prigodnu igru „božično drvo“, te je bilo mnogo oko pokriveno sućom-radostnicom kod te točke.

Svakomu je bilo drago, što je onog dana došao u „Čitaonicu“, jer će mu dugo ostati u pameti sve što je vidio i čuo, a siguran sam, da će i buduće godine doći. Odbor može zaisto biti ponosan na onakom uspjehu, jer mu je to najljepša zadovoljstina za trud, što ga ulaze u zabave. — Kad je riet o krasnom spolu, ne mogu a da s pohvalom — ne spomenem 12godišnju djevojčicu Mariju Malinarić, koja je na novo ljeto bez ikijega poticaja i nagovjera sakupila liepo svotiču, kao „dobru ruku“ „Družbi“, te je novac „Podružnici“ izručila. Evala njoj!

Mržnja Hrvatskog jezika. — U Lovranu je poštemeštar poznati, Benjamin Batistin a listonoša jedan bivši učenik lovranske Kukume. Po nalogu poštemeštra nemnije listonoša nigdje u službi ni ustmeno ni pismeno služi se hrvatskim jezikom. — Predleži mi omot lista, što se nije mogao uručiti naslovniku sa hrvatskim naslovom. Listonoša napisao otraga omota: Kersanaz sub No 11 sconosciuto in Lovrana. To sconosciuto (sconosciuto) je plod šestogodišnje kukuminske talijanske škole u Lovranu. — I u ličić smrdi poštaru Bačiću i listonoši Žigantu hrvatski jezik, jer je listonoša vratio list, što ga nije mogao naslovniku uručiti, napisav otraga: Haus No einstiment nicht. Tako vidite se ti „mangiacroati“ učine pred svetom smešnim, zapostavljajuć svoj materinski jezik nepoznatom, tudjemu. O ostalom mislim, da bi hrvatske listove morali vraćati hrvatskimi čpakama. Do znanja poglavitomu gospodinu Feliciti!

Pjev. tamburaško društvo „Istarska Vila“ u Kastvu, zahvaljuje ovime p. n. Gospodi, koja ga se prigodom Silvestrove zabave u „Hrvatskoj Čitaonici“ sjetise, nemogavši pristupovali, poslanjem ulaznine i to sljedeća: Dabović dr. Kajetan 3 K, Kažimir Jelušić, Rubša Frane, Sepić Mate, Vlah Ivan i Vrabec Ivan po 2 K; te Buzdon Anzelm, Jugo I., N. N. E., Karlavaris Ferd., Rubša I. i Rubša Vinko po 1 K; te nadalje gg. i gospodijam, koji su uzastojali bud kojim načinom, da zabava čim sjajnije izpade. Ujedno se daje do znanja, da će „Istarska Vila“ imati u dvorani „Narodnog Doma“ u nedeljnu 18. t. m. o 3 sati po podne svoju godišnju glavnu skupštinu sa običnim dnevnim redom, na koju

se p. n. gg. članovi izvršujući i podupirajući najuljudnije pozivlju.

Lošinjski kotar:

† Pop Anto Kirinčić umro je ovih dana u Gostinju kod Dobrinja. Kao predplatniku našega lista, u očekivanju političkih vesti, kličemo: Vječnaja počujati!

Razne primorske vesti:

Sa državne željeznice Trst-Pala. Potužiti nedavno po poslu iz Trsta u Pulu odlučio sam već na kolodvoru kod sv. Andrije u Trstu, da ću si zabilježiti sve krivice, koje nam se u jezikovnom pogledu na toj željeznici nanasa. Dolazim dakle eto ovim do Vas, g. urednice, molbom, da nekoje od tih bilježaka u Vašem cijenjenom listu priobititi izvolite.

Od Trsta pak do postaje Rakitović stuje se prilicno naše jezikovno pravu. Premda neima na postaji u Trstu našega nadpisa, kako je bilo prvobitno opredjeljeno, jesu sve ostale postaje do Rakitovića i sa hrvatskim, odnosno slovenskim jezikom označene. I željeznički službenici poštuju naš jezik u toliko, što kliču na svakoj postaji uz njemački također hrvatskim jezikom ime postaje i dobu, koliko se vlak zastavlja.

Na Herpeljah rekoše mi, da imade činovnika, koji ne znaju ili ne će da znaju hrvatski ili slovenski, ali pošto se nisam o tomu sam osvjedočio, nemogu ništa izvestina o tomu kazati.

Od postaje Rakitović pak sve do Pule jesu nadpisi na postajah jedino u talijanskom ili njemačkom jeziku. Tih nadpisa drže se i željeznički poslužnici, koji protivlja u talijanskom ili njemačkom jeziku imena stanicah i dobu, koliko se vlak zastavlja. Nemogu utvrditi, da čine svi tako, ali onoga dana bijaše tomu tako.

Radi toga pozivam sve naše narodne občine uz onu prugu, da učine svoju svetu dužnost i da se obrate bezodvlačno na ministarstvo željeznica prosvjedom proti potaljančenju naše zemlje i zahtjevom, da se vrši jezikovna rovnopravnost koli u pogledu nadpisa, toli u pogledu porabe našega jezika na svih postajah duž čitavu prugu.

Našim posujilnicam i štedionicam rasposlala je „Ljubljanska kreditna banka“ okružnicu, u kojoj javlja, da je pokr. vlada potvrdila promjenu pravila, u kojima se nalazi novi odlomak o ustanovljenju kreditnih društva, te da nije više zaprieka, da ne bi moglo započeti svojim djelovanjem kreditno društvo slovenskih posujilnica. Jer su naše posujilnice primile doslovnu okružnicu, mi od naše strane pozdravljamo iskreno akciju „Ljubljanske kreditne banke“ u tom pogledu, jer je to važan gospodarski momentat te se našim posujilnicam pruža ugodna prilika, da razšire svoj djelokrug.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovale preko naše uprave:

Gosp. Pero Premuda, sudbeni viećnik u miru, u Zagrebu 10 K; g. Ivan Antoničić u Puli 2 K; g. Vjekoslav Vlah iz Trsta 2 K. — Ukupno danas . K 14.— Na račun ove godine izkazanih . 35-20

Ukupno . K 49-20

Bratovšćni hrv. ljudi za Istru darovale preko naše uprave:

Gosp. Vjekoslav Vlah iz Trsta 2 K. **Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli**, darovale preko njezinoga blagajnika:

Gosp. Miho Puhalj u Puli kao „dobru ruku“ 2 K.

Dječkom pripomoćnom društvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca decembra 1902. sljedeći prinosi:

a) u temeljiteljni: Gg.: Odvj. Goldman dr. Dragutin u Zagrebu 50 K; inžinir u miru, Vitezić dr. Mate 50 K; b) redoviti: Gg.: Banski savjetnik Jakiš dr. Nikodem; sveuč. profesori: Pliverić dr. Josip, Tomazić dr. Niko, Mau-

rović dr. Milivoj, Marjanović dr. Luka, predsjednik banakog stola, Maturančić Vladimir; opat i kanonik Svinderman Blaž te kanonik Pliverić Ivan — svi u Zagrebu — svaki po 10 kruna. — Veležac Sipuš Nikola u Sisku 20 K. — Dalje: Motika Josip, obć. činovnik u Pazinu 10 K, Kos Ivan, ravnatelj c. k. gimnazije 10 K, Bačić Josip, učitelj c. k. pripravnice Pazin 20 K, Tamašić Lovro učitelj Novaki 10 K, Dominko Henrik, c. k. školski nadzornik, prof. Franković Fran, kurat Glavina Blaž, kurat Krennberger Fran, namj. oficijal Kregar Rudolf, c. k. učitelj Kristofić Matko, prof. Kusar dr. Valentin, prof. Pančar Fran, prof. Šubić Albert — svi u Kopru — svaki po 5 K; Fiamin Ivan, Opatica 20 K; Trnaki dr. Bogoslav, Bakar 10 K; kanonik Badičić Franjo, Zagreb 10 K; Ujčić Niko, poduzetnik, Pazin 10 K, Kirac Jakov, Medulin 10 K;

c) podupirajući: Gg.: Contin ud. Apolonija, Franković Marija, I. K., Kristofić Sigismund, želj. činov. Kristofić Olga, Nada, Pavla i Vilim, Orel Franjo, Šahadin Ivan — svi u Kopru — svaki po 1 K; Rešetar Ferdo, kr. sudb. viećnik, Požega 4 K;

d) mjesečni: Spintić Vjekoslav, nar. zastupnik, Opatica 40 K;

e) darovalteli: Matejić Franjo, c. k. zem. škol. nadzornik — Trst K 20-10; Bukovec Fran, župnik — Trzvič K 10; Posilović dr. Stjepan mlđ, odvj. perovođa Zagreb K 4; Lončarić dr. Josip, nadbiskupski tajnik, Zagreb K 1; sveuč. prof. Andrassy pl. Ljudevit, prebendar Starec Anton, Premus dr. Dinko, nadbiskupski tajnik, Zagreb po K 5; Beruk Duro, rav. nadb. dobara, Zagreb K 4; Trinajstić dr. Dinko, Kurelić dr. Sime, Pazin; Poljanar dr. Ivan, Vrhnik; Trinajstić dr. Matko, Volosko, na počast uspomenie pok. majke G. A. Kalac, dekana u Buzetu, po K 10; Ggovac Niko, Lindar, sabrau prigodom vjenčanja Josipa Rimanić sa Terezom Radović iz Sv. Nedelje K 5-10, a darovali su: Rimanić Josip i Rimanić Mate po K 1; Stepičić Anton 20 h, Radović Tereza 40 h, Križmanić Ivan 20 h, Radović Paskvala 20 h, Črnjul Dinka 20 h, Radović Dinko 20 h, Črnjul Marija 30 h, Tuhtan Mate 40 h, Trinajstić Matko u ime svoje i Frana Flego u Počekaju svaki polovicu kao pretičak, ukupnoga računa K 10; Druga blagajna Prve Hrvatske štedionice, Zagreb K 100; Grašić Josip, župnik, Beram K 20; Šebesta dr. Josip, obć. liječnik, Pazin K 3; Flego Anton K 1; Blašković Josip, Krška K 1; dr. Josip Šebesta na mjesto jednog posjeta K 2; Udovičić Ivan, Lindar K 1; N. N., Rovinj K 5; dr. Dinko Vitezić, Krk, putem lista „Nasa Sloga“ K 4; Ružić Gjuro, Rieka K 20; Františka Šuntli-Sumbreg, dobru ruku, K 5. — Plemenitum darovateljem svesrdno se zahvaljuje Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 14. jennara 1903.

Austro-Ugarska.
Carevinsko vieće ima opet sjednicu dne 15. t. m. Na dnevnim redu je kao prva točka pročitavanje o pogodbi lani sklopljenoj u Bruselju glede zakonodarstva o sladoru, i o promjeni nekih poreznih ustanova za slador; kao drugu točku prvo čitanje zakona za dozvolu novaka za vojsku, mornaricu i domobranstvo; kao treću točku prvo čitanje vladine osnovne traćućna za 1903., dakle za godinu u kojoj smo već. Kao četvrta točka prvo čitanje tiskovne zakonske osnovne. Ova četvrta točka bila je kao prva točka dnevnoga reda sjednice od 16. oktobra 1902. Sad posle tri mjeseca ne samo da nije razpravljena, nego je postavljena na zadnje mjesto. Zakonska osnovna o novacih već je također dugo na dnevnim redu, proračun također. Al ništa razpravljeno, dapače nit započeto. Prva točka sutranjeg dnevnoga reda, glede sladora, je valjda

naštanje za Čahu, kojom bi se jih njih
namamili na razpravu. Možda će i zagrižili
ta taj komarac. Što će za druge, vidit ćemo.

Objave vlade izdale u Beču i u Pesti
uglasno ali ležer izjavu: Austrijski ministri
skupili su se jutros u 10 sati kod ugar-
koga ministra-predsjednika, gdje su u
društvu sa ugarskim stručkovnim ministrir
obavili i dovršili reviziju svih nagodbenih
osnova i kojima spadajujućih utanačenja.
Viečanje je trajalo do 8 sati na večer.
Time su razprave o gospodarskoj nagodbi
između obju vlada dovršene.

Iz Praga brzojavljaju, da je eksek-
utivni odbor češkoga odbora za sporazum
zaključio, da se predlozi ministra-predsjed-
nika dr. Koerbera odbiju, pošto ih odbor
drži štetnim za Češki narod.

Češki ministri dr. Rezek boravi u
Pragu, gdje posređuje između vlade i
mladočeha te su s njim vidak razni sla-
vovi mladočehske stranke. Jedan bečki list
kaže, da je ministar počeo u Pragu učino-
vati toga, da se obavesti o nakana mlado-
čehske stranke i da dade u ime vlade
potrebna rješavanja.

Pređsjednik sabora tog hrvatske
opozicije g. dr. Brezstovski sazivlje u opo-
zicionih novinah. Hrvatske skupštinu
opozicije za četvrtak dne 29. o. m. j. u
Zagreb.

Srbija.
Iz Biograda javljaju, da su se radi-
kalci, koji su svojedobno stajali pod vo-
dstvom bivšega ministra predsjednika, ge-
nerala Gruića i dr. Vučić s jedinih u jednu
skupinu, koja izdava list „Srbiska Ustav-
nost“, a urednikom mu je Svetlo Simić.
Protiv tog skupini postavili će se neodvisni
radikalci te Pasčičeva i Milovančeva stranka,
od kojih posljednja podupire znatno ali
nutke sadašnju vladu. — Svi srbski mi-
nistri pošli su ovih dana u Niš, gdje se
je proslavila 25-godišnjica zaneća onoga
grada po srbskih četah godine 1878.

Italija.
Povodom posljednjeg boravka ruskog
ministra izvanjskih posala, grofa Lamba-
dorja u Beču, sliopljena bijahu između
njega i grofa Goluchovskog neka utana-
čenja glede Balkana. Što se tiče sadržaja
tih utanačenja, izjavljaju na mjerodavnom
mjestu, da mogu samo toliko priobćiti,
da su se oba državnika sporazumela o
stanovnih praktičnih koracih na iztoku.
Između Beča i Petrograda ydi se sada
živahno dopisivanje, kojemu je svrha, da
utanačenja objau ministara dovede u stalan
oblik. U tom obliku priobćiti će se ona
i drugim vlastim i možda javnosti.

Italija.
U Rimu proslavile ovih dana spomen
na 25. godišnjicu smrti kralja Viktora
Emanuela. Na slavlje su došli nespaseni
iz austrijskih pokrajina, najpate iz Istre,
Trsta i Trenta. Oni bijahu svuda odliko-
vani i burno pozdravljani. Oni su htjeli
po uglovih Rima priljepiti oglas sa pozna-
tom riječenicom talijanskog kralja: „Italija
je stvorena, ali nije još upodprajena.“
Ono, to im zabrani redarstvo. Ni službene
ni poluslužbene, novine bečke vlade, ili
naših pokrajina, ne nalaze ni rieči pri-
kora za one, koji rade na tom, da naše
pokrajine dođu pod Italiju.

Književne vijesti.
Viktor Ceroto: »Zlatsko sunce« da-
valo se na sv. Triju kralja dan opet u
zagrebačkom kazalištu. Predstava je bila
sjajna te nam je, kao, da nas nije nitko
izvijestio pravodobno. Za prošli broj o
triumfu, kojega je slavio naš Car-Emin,
koji je bio osobno prisutan kod predstave
u kazalištu. Nebrojeno puta morao se je
prikazati razdraganom občinstvu, koje ga
je tako oduševljeno pozdravljalo, kako
dosad, reć bi, jošte nijednoga mladjega
hrvatskoga književnika. Iz kazališta prešla
je ovacija na ulicu i sa te opet u prostora-
nje, gdje su si urekli književnici sastanak.
Kod toga sastanka nazdravljalo se sa sviju

strana i od raznih ličnosti našemu Eminu,
koji nije smagao rieči, da se na neočeki-
vanom slavju dostojno zahvali. Sve za-
grebačke novine bez iznimke stranaka,
opisale su veoma oduševljeno ugodne ča-
sove, koje je, probavio g. Car u Zagrebu.
Uz najbolju volju nije nam moguće da
bi sve ono donosili, što su novine javile,
jer nam nedostaje prostora. Gosp. Car
primio je od raznih strana i brzojavne po-
zdrave na krasnom uspjehu. I naš stara-
na, dični dr. Vitezić, upravio je Eminu
sljedeći brzojav: »Viktor Car. — Volosko.
— Najsrdačnije čestitam na triumfalnoj,
zasluženjoj ovaciji, što Vam ovih dana
prediše Zagrebčani prigodom predstave
Vašeg remekdjela u onom kazalištu. Živio
neumorni borioče za sveta prava našeg
potlačena naroda. — Dinko Vitezić.«
— Svim čestitakam na tako sjajnom us-
pjehu »Zimskog sunca« pridružuje se i
naše uredništvo, te kliče: Živio nam Care
među hrvatskim književnic! —

»Vlasno« i »Goda«, jest upravo
nešto izvanrednoga. Nebroj raznih sasta-
vaka i slika krasi prvi broj. Među inim
donaša i ocjenu »Zimskog sunca«. Cielo-
godišnja predplata iznaša K 14 sa poštom
na godinu. Najtoplije preporučamo »Vie-
naco« svakomu rodoljubi.

**La questione croata di Giovanni
Andrić.** Il ricavo netto va a bene-
ficio della Società dei SS. Cirilo e Me-
todeo. Spalato, col tipo della »Narodna
Tiskara« 1903. Prezzo una corona.

Poznat hrvatski pisac i publicista g.
Andrić izdao je pod gornjim naslovom
u legndnu knjizicu posvećenu predsjedniku
iredentskog društva »Dante Alighieri«,
senatoru i profesoru Pasquale Villari-u.
Svoju radnju podijelio je g. pisac u razna
poglavja. Mi ćemo se prvom prilikom
vratiti na ovu zanimivu knjizicu, osobito
na onaj dio, koji se tiče naše Istre, nu
već sada preporučamo je toplo svim na-
šim čitateljem, koji razumiju talijanski.
Knjizica od 74 stranice velike osmine do-
bića se kod g. pisca u Trogiru (Dalma-
cija) za 1 krunu.

»Slavenska Misao«. U Trstu izašao
je prošle subote pod gornjim naslovom
novi list kao nastavak bivšeg »La Pensée
Slave« dotično »Il diritto croato«. Vlastnik
lista g. Jakić obrazlaže na prvom mjestu
zašto je pretvorio francezki list u hrvat-
ski (hrvatsko-srpski) te obećaje, da će
biti nad strankami i strogo nepristran u
zadjevah među pojedinih slavenskim
plemeni. Kod lista sudjelovati će kao
glavni suradnik poznati hrvatski pisac i
pjesnik g. dr. A. Tresić-Pavičić.

»Slavenska Misao« izlazi u tiskarni
Dolenć u Trstu dva puta na čedan (svake
sriede i subote) a stoji na godinu 16 K;
za učitelje, djake, radnike itd. 10 kruna.
Gg. drugovom želimo najbolji uspjeh.

»Prava hrvatska misao«, smotra za
politiku i knjigu. Izlazi prvoga i petnae-
stoga svakoga mjeseca. Izdavatelj i od-
govorni urednik Dinko Politeo. Upravu
vodi g. Ante Polić. Broj 1. Godina I.
Ciena: Za cijelu godinu 12 kruna; za p
godine 6 kruna; za tri mjeseca 3 krunice;
za mjesec krunu. Svaki broj napose 60 p.
Uredništvo i uprava nalazi se u Meduli-
čevoj ulici br. 2. — Sadržaj prvoga broja
jest: Program od godine 1894. — Hrv-
vatski jezik i hrvatska književnost. —
Galerija (dr. Šandor Breščenski. — Evg-
enij Kumičić). — Listak: Prava Hrvat-
ska misao. — Spljet ili Split. — »Vie-
naco. — Neka Dalmacija za sad ostane
gdje jest... — Obnova financijalne na-
godbe. — »Zar je i Neretva srpska?« —
Hrvatska stranka prava. — 800-godišnjica
smrti Petra Svačića. — Gdijca Aida Al-
loro. — Kao »Pravu Hrvatsku Misao«
osobito toplo preporučamo.

**Za boljak i napredak hrvatskoga
radništva.** Svaki hrvatski rodoljub, u ko-
liko je iskreni prijatelj narodnoga boljaka,
može ga promicati bilo jednostavno i time,
ako podupre i širi među naše obrtnike i

radnike liepo i pomno uređjenim organ
Hrvatske radničke zajednice »Glas Na-
roda«, koji je već nastupio već petu
godinu obstanka.

Prvi broj od ove godine pokazao je
svojim obilnim i pomno uređjenim sad-
ržajem, da je uredništvo toga radničkoga
lista ozbiljno stalo do toga, da radničke
interese promiče na temelju, po kojemu
radnički pokret ne ima doći u sukob sa
vjerom »narodnim načelima«, da čitatelje
svoje nadalje upućuje i izvješuje o do-
godnjajima i prilikama u domovini i po
ostalor svijetu. »Glas Naroda« njeguje i
rubriku gospodarstva, književnosti i pro-
svjete, uređuje naročito rubriku o braći
našoj Hrvatima — radnicima u Americi,
a posebnu pažnju posvećuje društvenim
potrebama i dogodnjajima na socijalnom
polju. »Glas Naroda« pokazuje se prema
tomu pravim radničkim ali i hrvatskim ro-
doljubnim listom, kojemu je namjenjena
važna zadaća u našem narodnom životu,
da naime podigne k pravoj svijesti naše
radničke slojeve. Zato je nužno, a i rodo-
ljubna je dužnost, da taj list podupru
dalje preporučuju svi hrvatski otačbenici.
»Glas Naroda« izlazi svakoga tjedna, a
cijena mu je samo 6 kruna na godinu
(za predbrojnice izvan Austro-Ugarske
K 8). Naručuje se izravno u Zagrebu,
Krvavi most 3.

»Osveta«. Pod tim naslovom izlazi u
Pragu već od godine 1878. izvrstan češki
znanstveno-zabavni list pod uredništvom
glasovitog češkoga pisca g. Vička. Uprava
toga lista pozivlje občinstvo, da si nabavi
sve godišnjake (od 1878. — 1895.) za veoma
nisku cijenu od 8 kruna. U tom listu na-
laze se najbolje znanstveno-poučne i za-
bavne radnje prvih pisaca češkoga na-
roda. List izlazi svakog mjeseca u svezak,
logat raznolikim i odabranim sadržajem.
Mi preporučamo toplo taj najbolji češki
(a valjda i u obće slavenski) list te vrsti
svim onim, koji razumiju češki jezik.

»Pas spasio 56 ljudi. U Englezkoj
u Breconshtu za jedne razprave pred
porotnim sudom učinjeno je jako ganu-
ljivo otkriće. Sedmicu dana natrag jedan
radnik namjesten kod hidrauličnih radnja
gradi Birminghama, bijaše, odpušten. Da
se osveti, noću prometne vatra u drvenu
kuduc u kojoj je spalvalo 55 njegovih
drugova i jedan čuvar. Daščara se listom
zapali kao slama, te bi ljudi bili bez
svake sumnje poginuli, jer su svi dubokim
onom spalili. Nu u to probudi strahom
njegov pas, koji mu je očajno grebao
šapama po prsima. Čuvar opazio vatra
probudi radnike i svi u čas vremena po-
bjegoše iz daščare. Porotni sud je osudio
žlikova palica na dvie godinie tamnice.

Gospodarske vijesti.

Postupak s kiselim vinom. Kiselo
vino smatra se obćenito lošim proizvodom.
Pije se za nuždu, a u prometu nēma ni-
kake prodje. Tko vino plaća, osobito u
gostioni, traži da bude prilično zestoko i
gleda teka ugodno, a to u istinu kisela
vina nisu. Zato je prava neprilika vino-
gradaru, ako ima u pivnici kiselih vina.
Svaki želi riješiti se te kiseliče, ili ju po-
praviti. Nu kako popraviti? Tu treba raz-
likovati dvoje: ili je kisela dospjela u
vino, kod same proizvodbe, ili je poslije
došla u nj — u obliku octene kiseline,
kao posljedica nemarna postupanja s
vinom. Ima dođuše takozvanih radikalnih
sredstava, da se vinu oduzme suvišica ki-
seline, ili da se ista vinu posve oduzme.
Takova su sredstva i vinokisni kali, mra-
morni prašak i pepeljika, koja, kada se
rabe, oduzmu vinu kiselinu, a poslie tvore
u njem talog od vinokisnoga vapna i sirova.
Žalibože ta radikalna sredstva, oduzima-
jući vinu kiselinu, ostave neugodnih tra-
govca za sobom, jer vino dobije više manje
bljutav tek, a osim toga, biela vina dobju
sivo-crnu boju. Ova se dođuše u pravilu
izgubi, ako se vino više puta pretoci u
— čiste i dobro sumporane logve.

Nu kod boljih vina neće se ta sred-
stva upotriebiti, koja se samo rabe kod

vina manje vrijednoga i to najvećim opre-
zom. Mora se naime bar približno znati,
kolika je sadržina kiseline u vinu, pa istom
tada prema množini te kiseline, može se
opredieliti, koliko da se od navedenih ma-
terijalja upotriebi.

Drugo je sredstvo razkiseljenja, da se
kiselo vino pomieša, dotično razriedi vo-
dom, — i tako se njegova »kiselina« razriedi
na veći kvantum tekućine. Time se me-
djuim umanj i sadržina alkohola u njem,
a da se ovaj opet deljira na prijašnju vi-
sinu, pridaje se vinu sladora i podvrgne
se, ponovnomu vrienju, ili mu se izpravno
doda čista alkohola, da postigne prijašnju
jakost. Ali u oba ta slučaja valja također
približno znati sadržaj kiseline u vinu.
Ovaj postupak zove se u oenogiji »gali-
zovanje«, koji se ipak više kod šire, nego
lik kod vina rabi.

Sva dosele navedena sredstva nemogu
se ipak u pogledu povoljnoga rezultata
sporediti najboljemu svakako sredstvu za
razkiseljivanje vina. To je sljublivanje
(rezanje) koje se u praksi toliko rabi. Kada
se vino sljubiva, nedodju u nj nikakve tuđe
sastavine a s gledišta razumnoga pivni-
čarstva smatra se taj postupak najprobi-
tačnijim.

Vino, koje je kiselo, jeste manjkavo
i ostaje takvim, makar imalo najliepsi
miris. Ono se već ne može slavljati u
promet kao fino vino. Ako se lieči opi-
sanim sredstvima, ona će taj svoj miris
dielomice, ako ne i posve izgubiti. Raz-
riedi li se vodom i ako mu se dodade
alkohola, njegov bi se miris razdielio na
veću količinu tekućine i umanjio se. Š
toga je bolje, da se njegov miris razdieli
na manju količinu vina, koje nēma kise-
line, da se s tim vinom sljubi, čim se
mjesto sto litara inanjikava vina može do-
biti sto peldeset, da i dvjesto litara vina,
komu neće biti prigovora.

Zahvala.

Dužnost mi je, da zahvalim svoj onoj
gospodi u Pulli, a napose velenučoj gg.
dru. Laginji i dru. Zucconu, koji me se
sjetile novčanom podporom, da mi pri-
pomognu u mojoj teškoj i dugoj bolesti.

Osobita zahvala ide i mojim domo-
rodcem gg. Uruviću i Kirinčiću, koji su
se toplo zauzeli za mi K 47-38 sabrali.

Suznim očima javno blagodarim nji-
hovu ljubeznost i hrvatsku bratoljublji-
vost, koju su meni, mojoj nejakoj trojnoj
dijeci i starcu otcu pokazali milodarima,
koji neću zaboraviti do posljednjeg kucanja
mojeg harnog srca.

Dobriaj, 10. siečnja 1903.

Javna zahvala.

Svima onima, koji su nam pri-
godom teškog gubitka našeg ljub-
ljenog i nezaboravnog supruga od-
nosno oca izrazili svoje sauećeše ili
sproveli milog pokojnika do vječnog
počinka budi ovime izrečena najsr-
dačnija hvala!

Volosko dne 12./I. 1903.

Tugaćuća obitelj Mandić.

Marko Zović

krojački majstor
u PAZINU polag hrv. ljekarne,
preporuča se p. n. občinstvu, posebice
poka veleć, gosp. svencicima, učiteljima
itd., za naručbu svakovrstne obuće u naj-
finijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade
takoder gotovih u zalih kol za odrasle
toli za dječje, zatim haveloke itd. Cijena
raznih odiela i haveloka jest prema vrsti
od 5 do 20 forinti. Drži obilatuu zalihu
raznih tkanina za odiela na meter, osobito
onih iz Jagerdorfa, prima naručbe za
odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće
vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni
utakmice.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.

Broj 7.

Oglas natječaja.

Razpisuje se ovim mjesto obćinskog tajnika za mjestnu obćinu Tinjan, uz plaću od 1200 kruna, izplativih u mjesečnim predplacnim obrocima iz obćinske blagajne.

Zahitjeva se podpuno poznavanje hrvatskog kao uredovnog jezika, a po mogućnosti i talijanskog.

Služba će se smatrati za prvu godinu privremenom, a nakon toga uz privolu obćinskog zastupstva stalnom.

Molbe obložene eventualnim svjedočbama imaju se podnijeti podpisano do 15. februara tek. godine.

Glavarstvo obćine

Tinjan, dne 3. januara 1903.

Šime Defar,
načelnik.

Br. 27.

Razpis natječaja.

Stavlja se do znanja, da je otvoren natječaj na mjesto obćinskoga tajnika-blagajnika kod glavarstva obćine Veprinac sa godišnjom plaćom u iznosu K 1400 razdijeljenih u jednake mjesečne obroke.

Natjecatelji moradu poznavati talijanski, njemački i hrvatski jezik te podastrijeti svjedočbe sposobnosti do 15. februara 1903. podpisanomu.

Glavarstvo obćine

Veprinac, dne 7. jenara 1903.

Načelnik: A. Stiglitch.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

- Izvrstan maslac za čaj
- Izvrstan Imperial
- Izvrstan garnirani liptavski
- Izvrstan Pivski
- Izvrstan Tilzitski
- Izvrstan Belovarski
- Izvrstne maslove sirićice.

Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Zvonaru!

ne puštaj, da ti se prah sa umjetnog evieća krpom briše ili tuče. Ako ti je što pokvareno, naručiti ćeš drugu robu, najbolje i najjeftinije kod

ANE RUPNIK,
Ljubljana, S. Petra cesta 13.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marezi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurencija nemoguća,
jer je pokućstvo iz prve ruke.

Gosp.

Lekarnar
PICCOLI
Ljubljana.

Vaše železnato vino sem uporabljaj z izvrstnim vspedom pri moji soprogi, katera je dolgo časa nervozna. Prosim Vas, da mi dopošljete po pošti se šest steklenic zgoraj imenovanega vina.

Dr. L. Färber

a. in kr. štabni zdravnik.

V Gorici, dne 16. junija 1901.

Razprodaja se u lekarnah v Trstu, Istri, Dalmaciji, Primerakem, Gorickem, Tolminskem po K 2-40 steklenica.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

primo: Uplate u krunama

proti bezliska blagajnik osamostalja:

sa predobjavom od 4 dana po 2 1/2%

proti pisanim za isplatu na imo:

sa predobjavom od 4 dana po 2 1/2%

u statiskim napoleonima proti pisanim za isplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%

sa predobjavom od 3 m. po 2 1/2%

sa predobjavom od 6 m. po 2 1/2%

Za bone blagajne i za pisama za isplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krieptot nova kamatna ljestvica dne 12. marca, 16. marca, odnosno 7. aprila t. g. po' odnosnoj predobjavi. Okružni odjel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu. Krune i napoleonu u tekucem računu: Uvjeti se sklappaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove varu, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Trpavnu, kao također za Zagreb, Arad, Bielefeld, Gabelna, Gradac, Sibinj, Inomest, Celovec, Ljubljano, Linz, Olomuc, Sazj i Solnograd bez traška.

Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novca i vrijednostnih papira.

Primo uplate odrezaka, izručeni vrijednostni kano i uplate svake vrsti.

Daje predajuvne na Warrants i vrijednosti uz najumjестni uvjete.

Predajuvne otvara na dokumenta za London, Pariz, Berlin i druge trgovce po vrlo umjестnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg. Uložci u pohranu. Prima ju se u pohranu vrijednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obratili se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marca 1902.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST - BEČ

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na' zahtjev šalje badava:

ilustrovano popise, originalne nacрте osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cijena.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stekalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, hidrauličke stiskalnice za vino;

novosti pri aparatima proti perenospori te za sumperanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije.

Novi svjetiljke sa zecillen za hvatanje letaćih zareznika (insekta), sisaljke za vino, oljavi za vino, konobarske orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao trieure, vite, mlatilnice i t. d.

šalje uz najjeftinije tvorničke cijene

I. G. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Deposito se u svim jezicima.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrugnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako nije član istoga 4 1/2% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vrača na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uložena suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9-12 sati pr. p. i 3-7 sati po podne; u nedjelju i blagdan osim julyja i augusta mjeseca od 9-12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine cijene za ciglih 2 fer. 85 svč. može se dobiti kruna garnitura sastojeca iz 14 dragocinskih nakitnih predmeta;

1 elegantni goldni ili alkatil oklojani isanu zajedno sa privjeskom. Parizli sistem.

1 goldni-igla za kravatu sa imitiranimi briljantima.

1 par pozlaćenih gumba za manjete, marka „Garantie“.

1 garnitura goldni-dugmeta za košulje i ogut sastojeca od 5 kom.

1 par prave srebrne nasilice sa aluibenom pancnom.

1 goldni-prsten sa elegantnim kamenom.

1 zupci ogledalo u eul-u.

Četrnast ovih vrijednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontar-zrom rasakljuje za ciglih 2 fer. 95 svč. ponučenim ili ako se novac napred doznači tvrdka.

Krakov, Stradam **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća; tako đa kupac nikakav riziko ne nosi.

Bogatilo ilustrovanu cieni različiti draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Kupujte samo Cirilo - Metodijske žigice!

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom obćine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod „Croatiae“ već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osipuranja se primaju uz vrlo nizke cijene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

— Glavno zastupstvo „Croatiae“ u Puli.